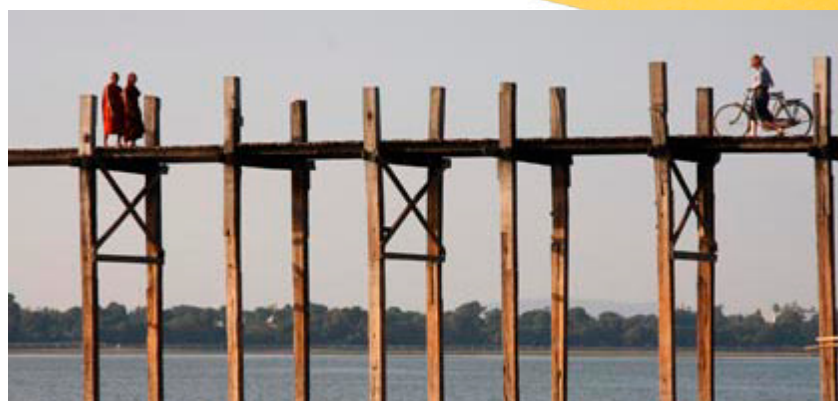

Torben Pilegaard Jensen og Søren Haselmann

Studerendes vurdering af teori og praksis på professionsbacheloruddannelserne

Publikationen *Studerendes vurdering af teori og praksis på professionsbacheloruddannelserne* kan downloades fra hjemmesiden www.akf.dk

AKF, Anvendt KommunalForskning

Købmagergade 22

1150 København K

Telefon: 43 33 34 00

Fax: 43 33 34 01

E-mail: akf@akf.dk

© 2010 AKF og forfatterne

Mindre uddrag, herunder figurer, tabeller og citater, er tilladt med tydelig kildeangivelse. Skrifter, der omtaler, anmelder, citerer eller henviser til nærværende, bedes sendt til AKF.

© Omslag: Phonowerk, Lars Degnbol

Forlag: AKF

ISBN: 978-87-7509-955-9

i:\08 sekretariat\forlaget\tpj\2868\professionsbachelor\2868_teor_i_praksis.docx

December 2010

AKF, Anvendt KommunalForskning

AKF's formål er at levere ny viden om væsentlige samfundsforhold. Hovedvægten ligger på forskning i velfærds- og myndighedsopgaver i kommuner og regioner. Det overordnede mål er at kvalificere beslutninger og praksis i det offentlige.

Torben Pilegaard Jensen og Søren Haselmann

Studerendes vurdering af teori og praksis på professionsbacheloruddannelserne

Forord

Professionsbacheloruddannelserne, som er mellemlange, videregående uddannelser, rummer ca. en tredjedel af alle studerende på de videregående uddannelser. Disse uddannelser er derfor centrale for realiseringen af den danske regerings mål om, at halvdelen af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse. Professionsbacheloruddannelserne har gennem en periode frem til den økonomiske krise været præget af faldende søgning og ikke mindst stigende frafald. Tidligere undersøgelser har peget på, at en mangelfuld sammenhæng mellem teori og praksis i uddannelserne er en af forklaringerne på dette. I projektet *Brobygning mellem teori og praksis i professionsbacheloruddannelserne* sættes der fokus på denne problemstilling vel vidende, at også andre forhold i høj grad spiller en rolle for frafaldet. Formålet er at identificere de mest lovende strategier for udvikling af et mere frugtbart forhold mellem teori og praksis. Metodisk sker dette gennem både kvantitative og kvalitative analyser, hvor resultaterne fra de kvantitative analyser bruges til at kvalificere de kvalitative undersøgelser.

Denne rapport belyser, hvad der karakteriserer studerende, der henholdsvis oplever god eller mindre god sammenhæng mellem teori og praksis, og på, hvilke undervisningsformer der ser ud til at fremme de studerendes oplevelse af sammenhæng. Analyserne bygger på spørgeskemadata indhentet blandt studerende på professionsbacheloruddannelserne. Vi håber, at den med sit ikke før sete datagrundlag og analysedesign vil kunne bidrage med ny viden om de forhold, der har betydning for de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis. Det skal understreges, at resultaterne, som fremlægges her, indgår som baggrund for de kvalitative studier på udvalgte uddannelsesinstitutioner, der gennemføres under det samlede projekt *Brobygning mellem teori og praksis på professionsbacheloruddannelser*. I disse studier sættes bl.a. fokus på de bagvedliggende årsager til de statistiske sammenhænge, som påvises i nærværende analyse.

Projektet *Brobygning mellem teori og praksis i professionsbacheloruddannelserne* er finansieret af Det Strategiske Forskningsråd og gennemføres i et samarbejde mellem DPU, AKF, UCC og Ingeniørhøjskolen i Århus.

Torben Pilegaard Jensen

December 2010

Indhold

Sammenfatning	7
1 Baggrund, problemstillinger og metode	13
1.1 Arbejdspapirets opbygning	13
1.2 Baggrund	13
1.3 Tidligere forskning om teori-praksis-problemstillingen.....	15
1.4 Brobygningsprojektets hypoteser	19
1.5 Undersøgelsens fokusfelter	21
1.6 Data og metode.....	22
2 Teori-praksis-vurdering og udbytte af undervisningen	25
2.1 Baggrundskarakteristika og teori-praksis-vurdering. En indledende analyse	25
2.2 Analysens design	26
2.2.1 "Den positive respondent"	27
2.3 Udbytte af undervisningen og de studerendes vurdering af teori-praksis-sammenhængen	28
2.3.1 Udbytte af læringssituationer	29
2.3.2 Vurdering af undervisernes pædagogiske og faglige kompetencer	31
2.3.3 Dialogisk undervisning og sammenhæng mellem teori og praksis	33
2.3.4 Praktikken og samspillet mellem teori og praksis	35
2.3.5 Sociale aspekter af uddannelsen og sammenhæng mellem teori og praksis.....	39
2.3.6 Forventninger til studiet og sammenhæng mellem teori og praksis.....	41
Litteratur	43
English Summary	44
Appendiks til kapitel 2: Faktoranalysen	50
Bilag til kapitel 2: Modelanalyse med "personlig teori-praksis-vurdering" som afhængig variabel og objektive baggrundskarakteristika	54
Bilag: Spørgeskema	57

Sammenfatning

Sammenhæng mellem den undervisning, der foregår på professionshøjskolerne, og den praksis, de studerende møder under deres praktikophold på en arbejdsplads, har stor betydning for de studerendes motivation for at vælge en professionsbacheloruddannelse og for deres studiemotivation og dermed også for, om de gennemfører deres uddannelse. Teori og praksis er to helt essentielle sider ved vore professionsbacheloruddannelser, men langt fra alle studerende oplever, at sammenhængen er tilfredsstillende. En del vælger at afbryde uddannelsen af samme grund – det viser tidligere gennemført forskning. Set i lyset af, at det danske velfærdssamfund på en række områder står over for mangel på velkvalificeret arbejdskraft – på kortere eller længere sigt – er det afgørende, at der sættes ind for at sikre, at flere studerende fremover vil komme til at opleve en bedre sammenhæng mellem teori og praksis. I denne undersøgelse sættes der fokus på, hvilke studerende der oplever en god henholdsvis mindre god sammenhæng mellem teori og praksis, herunder om udbyttet af de forskellige læringsituationer og -sammenhænge har betydning for deres oplevelse af god eller mindre god sammenhæng mellem teori og praksis. Resultaterne, der fremlægges i denne rapport, er fra ét blandt flere AKF-projekter, jf. bl.a. Jensen, Kolodziejczyk & Jensen (2010) under projektet *Brobygning mellem teori og praksis i professionsuddannelserne*.

Undersøgelsens problemstillinger og tilrettelæggelse

Mange studerende på vore professionsbacheloruddannelser har valgt uddannelsen, fordi den både omfatter skolebaseret undervisning og praktik, først og fremmest på en arbejdsplads uden for uddannelsesstedet. De er motiveret af, at der både er teori og praktik på uddannelsen. I undersøgelsen belyses i første omgang, hvilke baggrundskarakteristika der kendetegner studerende, som oplever problemer med at få sammenhæng mellem det, de undervises i på uddannelsesstedet, og den praksis, de først og fremmest møder på praktikstedet uden for uddannelsesstedet. De baggrundskarakteristika, som inddrages, er bl.a. forældrebaggrund, køn, alder, etnicitet, egen uddannelsesbaggrund, selv vurderet helbred mv. Har fx studerende med ringe eksamensresultater fra gymnasiet sværere ved at se en sammenhæng mellem teori og praksis? Hvad betyder de studerendes forældrebaggrund?

I næste omgang ser vi nærmere på sociologiske, didaktiske og pædagogiske forhold, der har betydning for de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis. De studerendes opfattelse af mindre god sammenhæng mellem teori og praksis hænger delvis sammen med den specifikke professionsbacheloruddannelse, dens indhold og opbygning. Men på en række områder ses forklaringer på mangelfuld sammenhæng mellem teori og praksis på tværs af uddannelser. På tværs af uddannelser kan disse spørgsmål stilles: Har praktikkens tilrettelæggelse og praktikvejlederens forberedelse af praktikken betydning for den studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis? Hvilken rolle spiller det for de studerendes vurdering af teori-praksis-sammenhængen, at der er opstillet klare mål for praktikken? Og har de studerendes inklusion i studiemiljøet betydning for deres vurdering af sammenhængen mellem teori og praksis på deres professionsbacheloruddannelse?

Der er grund til at understrege, at undersøgelsen *ikke* giver grundlag for at drage konklusioner om årsag og virkning. Den er først og fremmest en beskrivende analyse, der bygger på spørgeskemadata fra en tidligere AKF-undersøgelse blandt studerende på andet semester på udvalgte professionsbacheloruddannelser. Andet semester er valgt, fordi det største frafald typisk ses på dette semester. På den anden side har studerende på en række af de udvalgte uddannelser kun i begrænset omfang været i praktik på dette tidspunkt i deres uddannelsesforløb. Studerende, der ikke har været i praktik på en arbejdsplads eller ikke har deltaget i praktik på uddannelsesstedet, indgår ikke i analyserne. I forhold til de store offentligt rettede professionsbacheloruddannelser som fx læreruddannelsen og uddannelsen til pædagog må resultaterne vurderes at være dækkende. Det er vigtigt her at understrege, at resultaterne, som fremlægges her, danner input til de omfattende kvalitative studier på udvalgte uddannelsesinstitutioner, som gennemføres under det samlede projekt *Brobygning mellem teori og praksis på professionsbacheloruddannelser*. I disse studier sættes bl.a. fokus på de bagvedliggende årsager til de statistiske sammenhænge, som påvises i nærværende analyse.

Fokus på de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis

Der er flere forskellige opfattelser af, hvad sammenhæng mellem teori og praksis betyder og indebærer. Disse hænger bl.a. sammen med forståelsen af formålet med teorien, som den fremlægges på uddannelsesstedet, og af formålet med praksis, som den studerende møder på praktikstedet.

Inden for rammerne af nærværende undersøgelse har det ikke været ambitionen at gennemføre en erkendelsesteoretisk behandling af begreberne teori og praksis i et læringsperspektiv. Men der er grund til at fremhæve problemstillingens relevans ved at pege på disse opfattelser af teori: "teori bruges til at se med", "teori bruges til at løse problemer med", "teori bevidstgør og åbner nye muligheder" og "teori bruges til at forstå praksis med". Og da det kan have betydning for de studerendes oplevelse af god eller mindre god sammenhæng mellem teori og praksis, hvilken opfattelse de har af teoriens rolle i samspil med praksis, ville det have styrket undersøgelsen, såfremt spørgeskemaundersøgelsen, som analyserne bygger på, havde omfattet spørgsmål, der kunne indfange de studerendes opfattelse af teori og praksis og af, hvilken sammenhæng de forventer, der skal være.

De resultater, som fremlægges i denne rapport, bygger som sagt på spørgeskemaundersøgelser blandt professionsbachelorstuderende på andet semester. Der er tale om sekundæranalyser på data fra tidligere gennemførte analyser, og i disse er der ikke blevet spurgt ind til de studerendes eksplicite forståelse af teori og praksis eller til, hvad der direkte opfattes som en god sammenhæng. Til gengæld har de studerende besvaret et omfattende batteri af spørgsmål om deres læring i forskellige former for skolebaseret undervisning og for læring i praksissammenhæng, først og fremmest i den praksis de møder på en arbejdsplads i praktikperioden. Det har derfor været muligt at definere og fastlægge et mål for den studerendes *oplevelse* af sammenhæng mellem teori og praksis, som vi har benævnt "*personlig teori-praksis-vurdering*". I analyserne er også identificeret "generel teori-praksis-vurdering". Dette mål er ikke anvendt i analyserne. Det er fordi, det er dannet af spørgsmål, der belyser de studerendes vurdering af teori og praksis i almindelighed. Og da analysen har fokus på de

studerendes overvejelser om at afbryde eller fastholde den uddannelse, de er i gang med, benytter vi målet "personlig teori-praksis-vurdering".

Objektive baggrundskarakteristika og de studerendes oplevelse af teori-praksis-sammenhæng

Undersøgelser af frafald på professionsbacheloruddannelserne har vist, at kun få baggrundskarakteristika spiller en rolle. Ses derimod på dem, der vælger en bestemt type uddannelse, fx en professionsbacheloruddannelse, sammenlignet med dem, der vælger fx en erhvervsfaglig uddannelse på teknisk skole, kan iagttages markante forskelle med hensyn til forældrebaggrund, etnicitet, folkeskolekarakterer mv. Når vi her undersøger, om baggrundskarakteristika ved de studerende på professionsbacheloruddannelserne har en – statistisk – betydning for de studerendes opfattelse af teori-praksis-sammenhængen, er det også begrænset, hvad der kan peges på. Men der kan være grund til at fremhæve følgende generelle tendenser, som kan gøre sig mere eller mindre stærkt gældende inden for enkeltuddannelser:

- Sammenlignet med kvinder oplever mænd i kvindedominerede uddannelser oftere dårlig sammenhæng mellem teori og praksis, når der i øvrigt er taget højde for en række andre baggrundskarakteristika som fx eksamenskarakterer og selvvurderet helbred.
- Studerende, der havde den igangværende professionsbacheloruddannelse som førsteprioritet, oplever en bedre sammenhæng mellem teori og praksis, end de der ikke havde.
- Studerende, der vurderer, at deres helbred er godt ud fra en række adfærdsmæssige indikationer, oplever en bedre sammenhæng mellem teori og praksis sammenlignet med studerende, der har et dårligere helbred.
- Studerende med forholdsvis lavt karaktergennemsnit fra gymnasiet oplever mindre god sammenhæng mellem teori og praksis sammenlignet med studerende, der har et højere gennemsnit. Dette peger på, at gode boglige kompetencer fra gymnasiet giver bedre forudsætninger for, at den studerende kan se sammenhæng mellem teori og praksis sammenlignet med studerende med mindre gode boglige kompetencer.

En lang række andre baggrundsoplysninger har været inddraget i analyserne, fx forældrenes uddannelse, indkomst og den studerendes evt. tidligere påbegyndte erhvervskompetencegivende uddannelse. Ingen af disse har dog kunnet påvises at have betydning. Det skal understreges, at vi her alene har belyst en række statistiske sammenhænge mellem baggrundskarakteristika og de studerendes oplevelse mellem teori og praksis.

Udbytte og vurdering af undervisning og de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis

Spiller de studerendes udbytte og vurdering af undervisningen en rolle for deres oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis? Det har vi undersøgt inden for følgende hovedtemaer:

- Udbytte af læringsituationer
- Vurdering af undervisernes pædagogiske og faglige kompetencer
- Dialogisk undervisning og sammenhæng mellem teori og praksis
- Praktikken og samspelet mellem teori og praksis
- Sociale aspekter af uddannelsen og sammenhæng mellem teori og praksis
- Forventningerne til studiet og sammenhæng mellem teori og praksis

Inden for hvert af disse hovedtemaer er en række specifikke aspekter undersøgt baseret på det store arsenal af spørgsmål, der er stillet til de studerende. I det følgende skal de væsentligste resultater fremlægges.

Udbytte af læringsituationer

Ser vi på de studerendes udbytte af holdundervisning, gruppearbejde, projektarbejde, arbejde i læse-/studiegrupper, selvstændig opgaveskrivning og praktik på en arbejdsplads, viser sidstnævnte sig at have den største betydning for de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis. Studerende, der udtrykker, at de har et stort udbytte af praktikken på en arbejdsplads, er således også de studerende, der i størst udstrækning oplever en sammenhæng mellem teori og praksis. Men også studerende med et højt udbytte af holdundervisning og projektarbejde oplever, uafhængigt af de to typer udbytte, større sammenhæng mellem teori og praksis.

Vurdering af undervisernes pædagogiske og faglige kompetencer

De studerendes vurdering af undervisernes faglige og pædagogiske kompetencer i relation til holdundervisning, vejledning, opgavevejledning, forberedelse og efterbehandling af praktik og vejledning i praktikken uden for uddannelsesstedet spiller i en række tilfælde også en rolle for deres oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis.

Studerende, der vurderer undervisernes kompetencer som gode i forhold til holdundervisning, vejledning, forberedelse og efterbehandling af praktik og i forhold til vejledning i praktikken uden for uddannelsesstedet, oplever i højere grad end andre en god sammenhæng mellem teori og praksis.

Dialogisk undervisning og sammenhæng mellem teori og praksis

De studerendes vurdering af, hvorvidt deres undervisere er gode til at skabe dialog i timerne, samt af, om de fleste, der udtrykker ønske om personlig tilbagemelding på deres arbejde, får det, har ligeledes betydning for deres oplevelse af sammenhængen mellem teori og praksis. Studerende, der vurderer, at deres undervisere formår at skabe, hvad vi betegner som dialogisk undervisning, oplever i højere grad end andre, at der er god sammenhæng mellem teori og praksis. Uddannelsesinstitutioner, der skaber rammer for et åbent diskussionsklima i undervisningen, ser således ud til at fremme sammenhængen mellem teori og praksis set med de studerendes øjne.

Praktikken og samspillet mellem teori og praksis

Studerende, der finder, at der var opstillet klare mål for deres praktik, at de fik tilstrækkelig vejledning under praktikken, og at de fik løbende feedback på deres arbejde under praktikken, oplever i højere grad end andre, at der er god sammenhæng mellem teori og praksis. "Klare mål for praktikken" skiller sig ud som særlig betydningsfuld.

Det er også undersøgt, hvilken betydning de studerendes enighed i disse vurderende spørgsmål om deres *praktikvejleder* spiller for deres vurdering af sammenhæng mellem teori og praksis: "Min vejleder i praktikken havde for lidt kendskab til det teoretiske indhold i min uddannelse", "Min praktikvejleder havde en klar opfattelse af, hvad han/hun skulle gøre i forhold til mig som studerende" og "Min praktikvejleder bidrog i tilrettelæggelsen af forløb, der fremmede læring og refleksion". Her viser særligt de to sidstnævnte at have betydning for de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis. I jo højere grad den studerende vurderer, at praktikvejlederen tilrettelægger forløb, der fremmer læring og refleksion, des større er chancen for, at den studerende oplever en god sammenhæng mellem teori og praksis.

Sociale aspekter af uddannelsen og sammenhæng mellem teori og praksis

Vurderer den studerende, at han eller hun er en del af fællesskabet på studiet, og at den sociale kontakt med en eller flere medstuderende fungerer tilfredsstillende, da er chancen for at opleve en god sammenhæng mellem teori og praksis større. Et inkluderende undervisnings- og studiemiljø synes således at fremme de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis.

Forventningerne til studiet og sammenhæng mellem teori og praksis

Der er også søgt belyst, om de studerendes forventninger til uddannelsen ser ud til at spille en rolle for deres oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis. Vi har derfor set på, om studerende, der tillægger det stor betydning for valget af uddannelse, at der både er teori og praksis i uddannelsen og på, om studerende, som giver udtryk for, at uddannelsen lever op til deres forventninger, i højere grad end andre oplever, at der er sammenhæng mellem teori og praksis. For begge gælder, at der er en positiv sammenhæng, dog således at indfrielsen af forventningerne spiller den største rolle. Spørgsmålet er derfor, om en bedre forventningsafstemning ved studiestart, herunder en fælles forståelse af, hvad sammenhæng mellem teori og praksis går ud på i relation til de enkelte fag på uddannelsen, ville kunne bidrage til, at flere studerende oplever sammenhæng mellem teori og praksis.

Perspektivering

Undersøgelsen viser, at studerende, der har problemer med at skabe sammenhæng mellem teori og praksis på den professionsbacheloruddannelse, de er i gang med, har større risiko for at falde fra, end de, der oplever en sammenhæng mellem teorien, de lærer på uddannelsesstedet, og praksis, først og fremmest på en arbejdsplads uden for uddannelsesstedet. Det er forholdsvis få *objektive baggrundsfaktorer*, der viser sammenhæng med de studerendes oplevede sammenhæng mellem teori og praksis. Men mindre stærke sider som fx lave karakte-

rer, anden etnisk baggrund end dansk og ringe helbred får den studerende til at opleve, at det er svært at skabe sammenhæng mellem teori og praksis. Det modsatte ser ud til at gøre sig gældende for velfungerende studerende, der trives og har gode forudsætninger.

Mange forhold i undervisningsmiljøet, såvel på uddannelsesinstitutionen som på praktikstedet, har betydning for de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis. Dette kunne tyde på, at uddannelsesinstitutionen, der er god til at skabe sammenhæng mellem teori og praksis, set med de studerendes øjne, er en uddannelsesinstitution, der sætter ind på flere fronter på samme tid, der erkender, at der ikke er et enkelt håndtag, der kan drejes på, men at flere forskellige tiltag skal i spil i en helhedsorienteret indsats indlejret i den kultur, der som helhed gør sig gældende på den enkelte uddannelsesinstitution eller uddannelsesstedet.

1 Baggrund, problemstillinger og metode

I denne rapport er der fokus på, hvilken betydning undervisningens indhold og tilrettelæggelse, herunder praktikkens afvikling på praktikstedet samt studiemiljøet, har for de studerendes vurdering af sammenhængen mellem teori og praksis på deres professionsbacheloruddannelse. Det sker inden for den overordnede ramme, at de studerendes vurdering af sammenhængen mellem teori og praksis har betydning for deres studiemotivation og dermed for deres overvejelser om at afbryde eller gennemføre deres professionsbacheloruddannelse. Målet er alene at beskrive karakteristika ved studerende, der oplever en større eller mindre sammenhæng mellem teori og praksis i deres professionsbacheloruddannelse – undersøgelsen søger således *ikke* at konkludere om årsag-virkning.

På trods af dette mener vi, at undersøgelsen vil kunne bidrage med ny viden om de forhold, der har betydning for de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis.

1.1 Arbejdspapirets opbygning

Undersøgelsens resultater findes i sammenfatningen. I dette kapitel skal vi se nærmere på undersøgelsens baggrund, dens problemstillinger, metode og data. I starten af kapitel 2 ser vi på, hvilken rolle de studerendes *baggrundskarakteristika* spiller for deres opfattelse af samspillet mellem teori og praksis. Derefter fremlægges resultaterne fra analyserne af de studerendes *udbytte af undervisningen* og den rolle, dette spiller for deres oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis.

I appendiks er konstruktionen af vort mål for de studerende oplevelse af sammenhængen mellem teori og praksis: "personlig teori-praksis-vurdering", fremlagt.

1.2 Baggrund

Analysen, hvis resultater fremlægges her, er en del af projektet "Teori og praksis i professionsbacheloruddannelserne"¹ – også kaldet Brobygningsprojektet – som med flere metodiske tilgange sætter fokus på forholdet mellem teori og praksis på professionsbacheloruddannelserne:

Projektet vil gennem kvantitative og kvalitative analyser identificere de mest lovende strategier for udvikling af et mere frugtbart forhold mellem teori og praksis. Gennem interventionsundersøgelser vil projektet udvikle og undersøge effekten af nye strategier inspireret af international forskning. Projektet vil give et forskningsmæssigt bidrag til kvalificering og videreudvikling af professionshøjskolernes initiativer til forbedring af teori-praksis-forholdet. I mange lande er der udviklet forsk-

---

¹ Se nærmere på projektets hjemmeside: <http://www.dpu.dk/site.aspx?p=13948>.

ningsmæssig viden om, hvad der virker i retning af et mere frugtbart forhold mellem teori og praksis. Dette projekt vil gennemføre et systematisk review af denne forskning og gøre den anvendelig for danske professionsuddannelser. Udvikling af et mere frugtbart forhold mellem teori og praksis vil være et betydningsfuldt bidrag til at øge professionsuddannelsernes tiltrækning, gennemførelsesprocenter og kvalitet.

Baggrunden for Brobygningprojektet er den danske regerings mål om, at halvdelen af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse. Og fra Undervisningsministeriet, som har det overordnede ansvar for professionsbacheloruddannelserne, har der i de seneste år, bl.a. i Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser (REP), været stor opmærksomhed rettet mod samspillet mellem teori og praksis:

Flere undersøgelser viser imidlertid, at sammenhængen og samspillet mellem teori og praktik i professionsbacheloruddannelserne er en udfordring. Selve praktikopholdet fungerer i sig selv godt i langt de fleste uddannelser. Men mange studerende oplever en manglende sammenhæng mellem teori og praktik. Derfor er det vigtigt, at undervisningen tilrettelægges, så der sikres en tæt kobling mellem uddannelsens teori samt redskabsfag og praksis i faget samt de kundskaber, den nyuddannede skal kunne mestre. Dette kan medvirke til at reducere "praksischocket".

Under Rådets strategiområder i 2010 hedder det:

Der er fortsat brug for at sætte fokus på samspillet mellem teori og praksis i erhvervsakademiuddannelserne og professionsbacheloruddannelserne, herunder også elementer om praktikkens kvalitet i relation til akkreditering samt underviserenes kendskab til praksis og praktikvejledernes kendskab til den nyeste teoretiske viden.²

Professionsbacheloruddannelserne rummer ca. en tredjedel af alle studerende i de videregående uddannelser og er derfor centrale for realiseringen af regeringens målsætning om, at 50% af en årgang skal gennemføre en videregående uddannelse. Professionsbacheloruddannelserne har gennem en periode frem til den økonomiske krise med deraf følgende stigende ledighed i 2009 været præget af faldende søgning og ikke mindst stigende frafald, hvilket i sig selv er en udfordring for regeringens målsætning om, at halvdelen af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse. Af samme grund har professionsbacheloruddannelserne også påkaldt sig interesse i forskningsmæssig henseende. Således er det Det Strategiske Forskningsråd, der har skabt det økonomiske grundlag for gennemførelsen af forskningsprojektet *Brobygning mellem teori og praksis i professionsbacheloruddannelserne*³.

---

² Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser (REP), Rådets beretning for 2008.

³ Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser, Rådets beretning for 2009.

Rapporten her er et blandt flere bidrag fra AKF til det samlede Brobygningsprojekt, der bl.a. skal understøtte den kvalitative undersøgelsesdel på en række områder. Jensen, Kolodziejczyk & Jensen (2010): "Frafald på professionsbacheloruddannelserne – Hvordan klarer uddannelsesinstitutionerne sig?" har således haft til formål at udpege uddannelsesinstitutionerne, der er gode eller mindre gode til at fastholde de studerende, til det samlede projekts kvalitative undersøgelsesdel. Rapporten her udgør derudover et selvstændigt bidrag til forståelsen af teori-praksis-problemstillingen.

Teori-praksis-forståelsen

Når vi i denne rapport ser på de studerendes opfattelse af sammenhængen mellem teori og praksis, er der grund til at understrege, at den sammenhæng, de oplever, kan afspejle den *forståelse de har af, hvilken sammenhæng der bør være* mellem teori og praksis. Og her er der forskellige muligheder. Vi vil her referere følgende fire, som er fremlagt i Laursen (2010).

- Konceptuelle: "se med teori"
- Instrumentelle: "løse problemer med teori"
- Kritisk-frigørende: "bevidstgøre og åbne nye muligheder"
- Fortolkende: "forstå praksis".

Hvilken af fx disse opfattelser, der gør sig gældende for den enkelte studerende, kan tydeligvis spille en rolle for, hvordan de oplever sammenhængen mellem teori og praksis.

Nogle af de tidligere gennemførte undersøgelser af teori-praksis-relationen har i deres udgangspunkt søgt at fastlægge deres teori-praksis-forståelse, mens andre ikke har foretaget en sådan begrebsmæssig afklaring. I den spørgeskemaundersøgelse, som denne rapport er baseret på, er der ikke valgt én, men flere tilgange til, hvilken relation der kan være mellem teori og praksis. Men der er ikke på et begrebsmæssigt plan spurgt ind til, hvilken opfattelse de studerende har af relationens karakter.

1.3 Tidligere forskning om teori-praksis-problemstillingen

Tidligere forskning har vist, at ikke mindst en manglende sammenhæng mellem den teori, de studerende lærer på uddannelsesstedet, og den praksis, de møder på deres praktiksted uden for uddannelsesstedet, kan være en blandt flere årsager til den faldende søgning og stigende frafald på professionsbacheloruddannelserne, jf. Jensen, Kamstrup & Haselmann (2008). Forholdsvis mange studerende oplever en stor afstand mellem den teori, de står over for på uddannelsesstedet, og den praksis, de befinder sig i på deres praktiksted først og fremmest uden for uddannelsesstedet. Dette kan vanskeliggøre tilegnelsen af det teoretiske stof i undervisningen, og de studerende kan have svært ved at se formålet med det, de lærer på uddannelsesinstitutionerne, hvilket er demotiverende og kan føre til frafald.

Samspil mellem teori og praksis

Mangelfuld sammenhæng mellem teori og praksis er kerneproblemet i næsten alle professionsbacheloruddannelser. En række undersøgelser peger på, at den sammenhæng, der er etableret mellem den praktiske del på en arbejdsplads og den skolebaserede undervisning, er mangelfuld. De praktiske erfaringer og den læring, der har fundet sted på praktikstedet, indtages ofte ikke i tilstrækkelig grad i den skolebaserede undervisning, ligesom den teori, der undervises i på uddannelsesstederne, ikke nyttiggøres i praktikken, fx i refleksionen over praksis.

Tidligere undersøgelser, bl.a. Jensen, Kamstrup & Haselmann (2008) har i det hele taget peget på, at mange savner en mere praktisk tilgang til læring. Spørgsmålet er blandt andet derfor, hvordan praktik i uddannelserne skal indgå, og hvordan der tidligt i uddannelsesforløbet kan tages didaktiske metoder i brug, som sikrer muligheden for en praktisk tilgang til læring.

Der synes i flere sammenhænge at være for store forskelle mellem de krav og forventninger, der stilles af henholdsvis uddannelsesstederne og af praktikstedet med hensyn til sammenhæng mellem teori og praksis. Og undersøgelser peger på, at det er vigtigt, at de studerende ved, hvor og af hvem de kan få faglig hjælp.

Danmarks Evalueringsinstitut (2006) har understreget, at professionsbacheloruddannelsernes store force netop er intentionen om den tætte sammenhæng mellem den skolebaserede undervisning og praktikken, men at mange af uddannelserne står over for store udfordringer i forhold til at få skabt denne sammenhæng.

I Henningsen m.fl. (2006) peges der på følgende:

De studerende ønsker tætte relationer til folkeskolens praksis, de ønsker, at seminarie- og praktiklærere er pædagogiske forbilleder, og at den pædagogiske teori giver redskaber og værktøjer i forhold til undervisning i skolen, også med hensyn til undervisningsmetoder. Der er dog den væsentlige forskel, at nutidens studerende ikke ønsker og godt ved, at de ikke kan få opskrifter, manualer eller lignende. De vil have mulighed for selv at finde deres "stil" og at udvikle den form for undervisning, der passer til omstændighederne og dem selv, fordi det..., er det personlige og relationelle, der er de vigtigste kvaliteter som lærer. Men deres krav om større praksisnærhed, mere praktisk træning og flere redskaber er massivt.

Samtidig peges der samme sted på, at den praktiske oplæring i læreruddannelsen i dag spiller en mindre rolle end tidligere, at uddannelsen i dag er mindre konkret med hensyn til, hvordan de kommende lærere skal undervise, at uddannelsen er blevet mere teoretisk og abstrakt og endelig, at perspektivet med videre uddannelse frem for professionsarbejdet som lærere, efter endt læreruddannelse, fylder mere i dag end tidligere.

De boglige og teoretiske krav på uddannelsen

De studerende udgør en differentieret gruppe, og det må antages, at en pædagogik og didaktik, der tilbyder undervisningsdifferentiering, kan bidrage til, at flere gennemfører deres på-

begyndte uddannelse, se Jensen, Kamstrup & Haselmann (2008). Behovet for at tage højde for, at der er betydelig spredning i de studerendes kompetencer, såvel fagligt som socialt, bør formodentlig ikke blot medtænkes i selve undervisningstilrettelæggelsen, men også i mange andre dele af studiet, fx i forbindelse med dannelsen af studiegrupper, jf. nedenfor.

Imødekommen af behovet for, at der tages udgangspunkt i de studerendes forudsætninger, behov og interesser, kan også komme til udtryk i:

- tilbud om ekstraundervisning, både som støtteundervisning og som videregående undervisning
- målrettet og prioriteret personlig vejledning til dem, der har størst behov, først og fremmest dem med mindre stærke boglige kompetencer
- ikke-akademiserende opgavevejledning og studieformer, der fremmer samtænkningen af praksis og teori
- åben adgang til hjælp og vejledning, fx i lektiecafeer.

Elev-lærer-relation

Mange afbryder uddannelsen, fordi de ikke fik en tilstrækkelig personlig tilbagemelding fra deres underviser undervejs, jf. Jensen, Kamstrup & Haselmann (2008). Dette kan tænkes at mindske de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis og peger i givet fald på behovet for, at underviserne i højere grad etablerer en målrettet individuelt orienteret kontakt til de enkelte studerende. I den forbindelse må stamklasser, dvs. faste klassetilhørsforhold, anses for en vigtig mulighed for at opnå en sådan relation mellem underviser og studerende.

Rammer for det sociale miljø, inklusionsmekanismer

Der peges i de tidligere undersøgelser på, at det er vigtigt at tilrettelægge processer på uddannelserne, herunder i forhold til gruppedannelse og -arbejde, som formår at inddrage de studerende, der lever på kanten af uddannelsen med forøget risiko for at falde fra. For eksempel kan man søge at motivere de studerende til at tage forskellige former for initiativer i forhold til det ikke-faglige sociale miljø på uddannelsen. Men formodentlig må uddannelsesinstitutionerne gå foran og skabe de strukturelle rammer, der kan understøtte et bedre socialt netværk blandt de studerende. I en igangværende undersøgelse, *Facilitering af studiemiljø*⁴, er den foreløbige konklusion:

Det kan være ensomt at gå til forelæsninger, og studiegrupper fungerer ikke altid lige godt, og på en studiebar er det svært at komme i kontakt med andre.

Men samvær og videndeling kan faciliteres, så de studerendes udbytte og glæde af hinanden øges. En facilitator styrer blidt diskussioner og samvær gennem korte processer, der involverer alle og fokuserer indsatsen, sådan at man lærer noget og

---

⁴ Se www.dpu.dk/fv

har det sjovt, uden at det tager en evighed. Det fremmer tillid og tilhørsforhold – vigtige faktorer i fastholdelsen af studerende.

Det er også formålet med Brobygningprojektet som helhed og med nærværende delundersøgelse – der alene er baseret på spørgeskemadata – at belyse, hvilke undervisningsformer og processer på uddannelserne, der henholdsvis er inkluderende og ekskluderende, og hvilken rolle disse forhold eventuelt spiller for de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis.

Praktikvejledningens tilrettelæggelse og sammenhæng med den skolebaserede undervisning

I tidligere undersøgelser er der set på praktikvejledningens rolle for relationen mellem teori og praksis i professionsbacheloruddannelserne (Andersen & Weber 2009; Henningsen m.fl. 2006; Jensen m.fl. 2006; Jensen, Brown & Jensen 2007; Jensen, Kamstrup & Haselmann 2008; Larsen m.fl. 2002; Saugstad 2001, Hjelmar m.fl. (2009). I Hjelmar m.fl. (2009) var en central pointe i forbindelse med "teori" og "praksis", at disse skal kobles, så den (praktisk orienterede) studerende oplever en større relevans af både de teoretiske og praktiske elementer i uddannelsen. Samtidig er det dog, ifølge Larsen (2002), væsentligt at være opmærksom på, at ikke alle elementer i en uddannelse kan og bør kobles på denne måde. Eksempelvis arbejder mange inden for et fag ud fra en "tavs viden", en form for praktisk kundskab, som ikke direkte er teoretisk begrundet, men er tilegnet praktik og over en periode. Mange studerende oplever i praktikken denne form for viden, som målet for udøvelsen af deres fag. Dette illustrerer ifølge Larsen m.fl. (2002), at koblingen mellem teori og praksis ikke altid bør være gældende og være et mål for al læring på uddannelserne.

Såvel i undervisningen på uddannelsesstedet som i praktikvejledningen på praktikstedet er det ifølge (Larsen m.fl. 2002) vigtigt at være opmærksom på, at teori og praksis er to væsensforskellige læringsfelter og -logikker. Spørgsmålet er derfor ikke blot, hvordan man integrerer de to læringsfelter. Spørgsmålet er snarere, hvordan man skaber rum for begge læringsfelter og sikrer, at den enkelte studerende oplever en kobling mellem de to felter i relevante sammenhænge.

Den læring, der foregår i løbet af praktikken, er ifølge Johnsen (2003) ikke kun praktikvejlederens ansvar. En væsentlig del af læringen opstår i kontakten med brugere/patienter/kunder og i samarbejdet med andre medarbejdere på arbejdspladsen.

Undersøgelsen "Praktikvejledning på professionsbachelor-uddannelserne" (Hjelmar m.fl. 2009) havde til formål at afdække, hvordan praktikvejledningen på professionsbacheloruddannelserne kan medvirke til at skabe et øget fagligt udbytte og relevans af undervisningen med henblik på at begrænse frafaldet på uddannelserne. Centralt i undersøgelsen var spørgsmålet om muligheden for at forbedre praktikforløbenes sammenhæng med uddannelsernes teoretiske undervisning på professionsbachelorområdet.

I det samlede projekt *Brobygning mellem teori og praksis i professionsbacheloruddannelserne* er det bl.a. også nogle af disse problemstillinger, der vil blive nærmere undersøgt. I

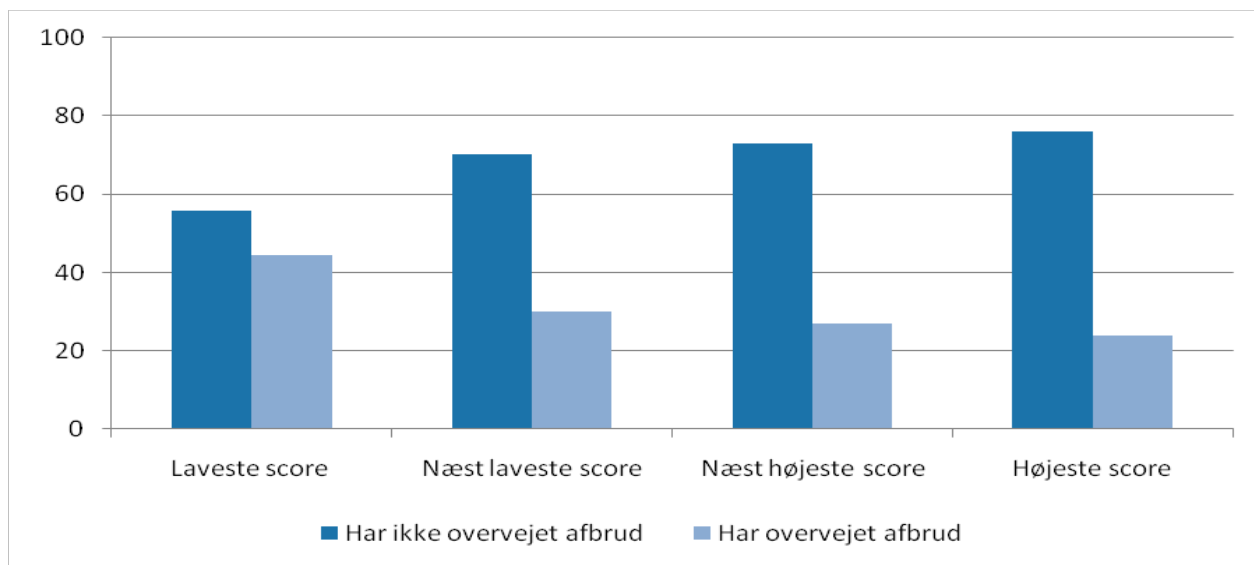
rapporten her skal en række aspekter af praktikken og dens samspil med den skolebaserede undervisning naturligvis også belyses.

1.4 Brobygningsprojektets hypoteser

Som sagt er det Brobygningsprojektets udgangspunkt, at det forholdsvis høje frafald på professionsbacheloruddannelserne bl.a. hænger sammen med en utilstrækkelig sammenhæng mellem teori og praksis⁵ på professionsbacheloruddannelserne. Det er således antagelsen i projektet, at fastholdelsen af studerende kan øges gennem et mere frugtbart forhold mellem teori og praksis.

Denne antagelse underbygges af figur 1.1, der illustrerer forholdet mellem de studerendes overvejelser om afbrud og deres vurdering af sammenhæng mellem teori og praksis. I kapitel 2 og appendiks er redegjort nærmere for analysen og det anvendte mål for de studerendes vurdering af sammenhæng mellem teori og praksis.

Figur 1.1 Studerende fordelt på andele, der har overvejet eller ikke overvejet at afbryde deres uddannelse inden for grupper, hvis factorscore "personlig teori-praksis-vurdering" ligger i den laveste, næstlaveste, næsthøjeste eller højeste fjerdedel

Kilde: AKF's survey i 2008 blandt studerende på professionsbacheloruddannelser, jf. Jensen, Kamstrup & Haselmann (2008).

Anm.: Forholdet mellem variablene i figuren er testet via en χ^2 test, og er signifikant på ($p < .01$).

Figuren viser, at der er en klar statistisk sammenhæng mellem de studerendes teori-praksis-vurdering, og hvorvidt de har overvejet at afbryde deres uddannelse. Over 40% af de stude-

⁵ I Laursen (2010) er der gjort nærmere rede for Brobygningsprojektets forståelse og anvendelse af begreberne teori og praksis.

rende, der har en score på teori-praksis-sammenhængen i den laveste fjerdedel og dermed vurderer, at der er en mindre god sammenhæng mellem teori og praksis, har således overvejet at afbryde. Det tilsvarende tal blandt den fjerdedel af de studerende, der scorer højest, og dermed vurderer, at der er en relativ god sammenhæng mellem teori og praksis, er kun godt 20%.

Det overordnede udgangspunkt for Brobygningsprojektet er specificeret i følgende fire delhypoteser, som er baseret på dansk og international forskning⁶:

- *De studerendes forudsætninger* har betydning for, i hvilket omfang de oplever god sammenhæng mellem teori og praksis. Studerende, der er motiverede for de fag, de skal lære på deres uddannelse, og for den profession uddannelsen sigter mod, de skal arbejde i, antages at have bedre muligheder for at opnå et frugtbart forhold mellem teorien de lærer på uddannelsesstedet, og den praksis, de møder på arbejdspladsen. Studerende, der har relevant erhvervs erfaring inden for undervisning, social- og sundhedspleje eller lignende, forventes at være bedre til at bygge bro mellem teori og praksis. Tilsvarende forventes det, at studerende med gode boglige kompetencer har lettere ved at skabe sammenhæng mellem teori og praksis.
- *Organiseringen af undervisningen* antages at spille en rolle for, i hvilket omfang der opnås en konstruktiv interaktion mellem teori og praksis. Følgende faktorer anses for vigtige: de studerendes mulighed for at opnå legemliggjorte kompetencer gennem deltagelse i sociale fællesskaber, både på uddannelsesstedet og på en arbejdsplads; muligheder for at inddrage de studerendes erfaringer fra praktikken i undervisningen på uddannelsesstedet; muligheder for at skabe forståelse blandt de studerende for, hvad der kræves for at fungere som fx lærer, sygeplejerske eller pædagog.
- *Organisation af professionsbacheloruddannelserne* antages at have betydning for sammenhængen mellem teori og praksis. Samarbejde mellem universiteter, professionshøjskoler og arbejdspladser er en nødvendig forudsætning for at udvikle uddannelserne, såvel indholdsmæssigt som pædagogisk. Et sådant samarbejde antages ligeledes at kunne mindske problemer med "oversættelsen" fra den videnskabelige verden til professionshøjskolernes undervisning og arbejdspladsernes praksis.
- *Reflekterende dialog* mellem studerende, vejledere og undervisere, antages at bidrage til et mere frugtbart forhold mellem teori og praksis og vil derfor støtte de studerendes tilegnelse af relevant viden.

Relationen mellem krop, rum og artefakt, hedder det videre, er forskellig på henholdsvis uddannelsesstedet og arbejdspladsen. Indsigt i disse relationers betydning forventes at kunne bidrage til en mere produktiv interaktion mellem teori og praksis. Konstruktive og holdbare

---

6 Se "Project description: Bridging the gap between theory and practice in professional education programmes", afsendt til Danish Council for Strategic Research (DSF), marts 2008.

ændringer kræver, at der skabes organisatoriske betingelser, som understøtter disse forandringer.

1.5 Undersøgelsens fokusfelter

På baggrund af resultaterne fra tidligere gennemførte undersøgelser af frafald på professionsbacheloruddannelser og Brobygningensprojekts overordnede hypoteser om, hvilke forhold der har betydning for de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis, skal vi her kort redegøre for denne undersøgelses fokusfelter. Centralt for analyserne er spørgsmålet om, hvorvidt der ud fra en række karakteristika ved de studerende kan udpeges grupper af studerende, som sammenlignet med andre studerende har vanskeligt ved at se en sammenhæng mellem den teori, de møder i undervisningen, og den praksis, de møder på praktikstedet uden for uddannelsesstedet, men også den praktik de kan møde gennem praktiske øvelser, fx i laboratorier på uddannelsesstedet. Identificeres sådanne karakteristika ved de studerende og deres vurdering af sammenhæng mellem teori og praksis, kan dette danne grundlag for overvejelser om undervisningens pædagogiske og didaktiske tilrettelæggelse.

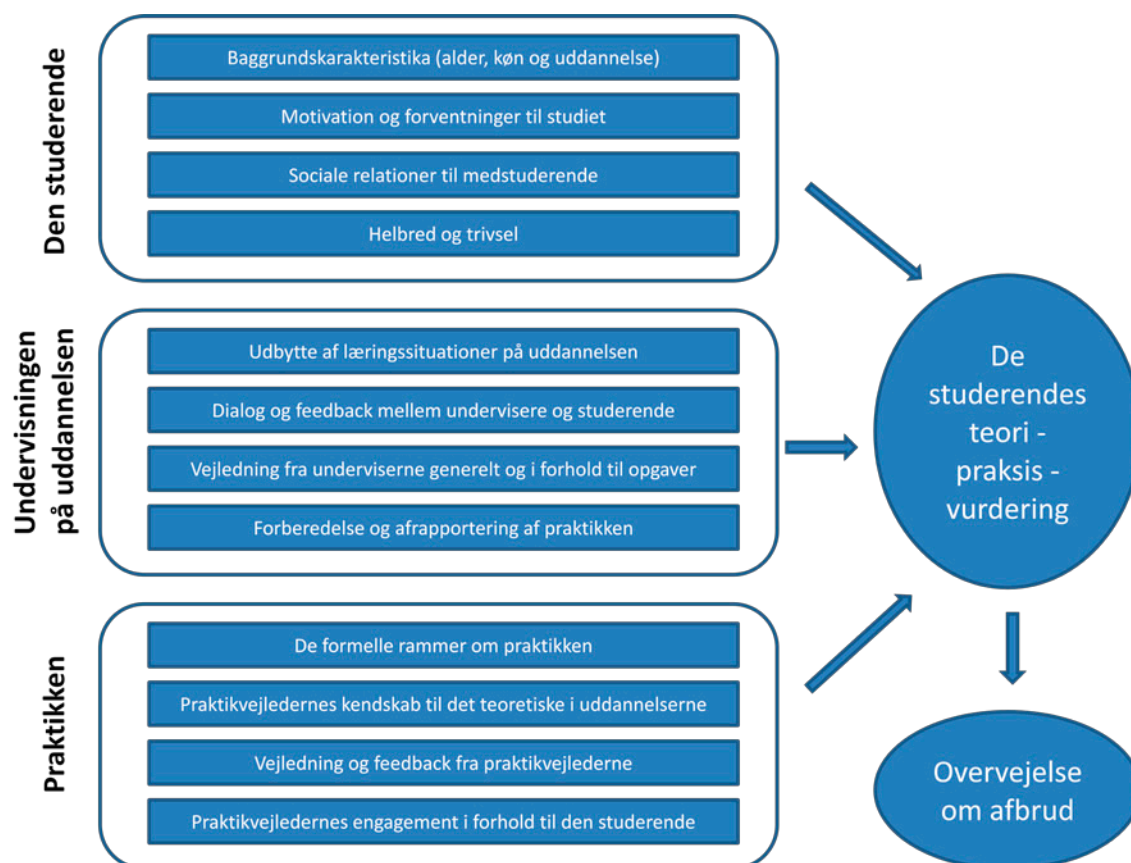
De baggrundskarakteristika, som inddrages i analysen, er bl.a. forældrebaggrund, køn, alder, etnicitet, egen uddannelsesbaggrund, selvvurderet helbred mv. Har fx studerende med ringe eksamensresultater fra gymnasiet sværere ved at få etableret en sammenhæng mellem teori og praksis? Er der forskelle mellem mænd og kvinder? Hvad betyder de studerendes forældrebaggrund?

Dernæst er der i analyserne fokus på, hvilke sociologiske, didaktiske og pædagogiske forhold der har betydning for de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis. På en række områder er de studerendes opfattelse af utilstrækkelig sammenhæng mellem teori og praksis knyttet til den specifikke professionsbacheloruddannelse, dens indhold og senere job. For eksempel kan nævnes den tætte fysiske kontakt til mennesker i sygeplejerskeuddannelsen, som nogle unge ikke kan klare med det resultat, at de afbryder deres uddannelse. Men på andre områder ses forklaringer på den utilstrækkelige sammenhæng mellem teori og praksis på tværs af uddannelser. Har studerende med et stort udbytte af gruppearbejde en mere positiv vurdering af sammenhængen mellem teori og praksis? Hvilken rolle spiller praktikkens tilrettelæggelse og praktikvejlederens forberedelse af praktikken for den studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis? Tilsvarende ses på betydningen af, at der har været opstillet klare mål for praktikken og de studerendes vurdering af teori-praksis-sammenhængen. Hvilken betydning har undervisningen, herunder dens indhold og tilrettelæggelse, for deres udbytte af praktikken, indhold og tilrettelæggelse, praktikkens afvikling på praktikstedet og de studerendes inklusion i studiemiljøet for deres vurdering af sammenhængen mellem teori og praksis på deres professionsbacheloruddannelse?

Det skal understreges, at undersøgelsen *ikke* giver grundlag for at drage konklusioner om årsag-virkning, men alene søger mod at beskrive udbytte af undervisning og karakteristika ved studerende på andet semester, der oplever en større eller mindre sammenhæng mellem teori og praksis på udvalgte professionsbacheloruddannelser, jf. afsnit 1.6 om data.

I figur 1.2. har vi illustreret, hvilke forhold der antages at have betydning for de studerendes opfattelse af teori-praksis-sammenhængen.

Figur 1.2 Faktorer af betydning for studerendes opfattelse af sammenhæng mellem teori og praksis

1.6 Data og metode

Analyserne, som fremlægges i dette arbejdsrapport, er baseret på data fra de spørgeskemaundersøgelser, der er gennemført af AKF i året 2008. Det drejer sig om undersøgelsen, hvorfra resultaterne er fremlagt i AKF-rapporten, Jensen, Kamstrup & Haselmann (2008): *Professionsbacheloruddannelserne – De studerendes vurdering af studiemiljø, studieformer og motivation for at gennemføre.*

Tabel 1.1 Antal respondenter i stikprøven

Stikprøve	Professionsbachelorundersøgelse	Svarprocent
Antal	2.246	45

Som andre tilsvarende undersøgelser lider også denne, jf. tabel 1.1, af det generelle og voksende problem, at det er vanskeligt at opnå høj deltagelse i spørgeskemaundersøgelser. Erfa-

ringer⁷ peger på, at det for nærværende undersøgelse betyder, at mange med mindre stærke forudsætninger for at opleve god sammenhæng mellem teori og praksis er underrepræsenteret i de spørgeskemaundersøgelser, analyserne hviler på.

Undersøgelsen bygger på svar fra studerende på andet semester. Studerende på dette semester er valgt, idet det største frafald typisk ses her. Det er således på dette trin i uddannelsesforløbet, at vi har de bedste muligheder for at se nærmere på, hvordan de frafaldstruede vurderer sammenhængen mellem teori og praksis. De fleste studerende har på andet semester været i praktik på en arbejdsplads uden for uddannelsesstedet. Det gælder dog fx ikke for de ingeniørstuderende, som for en dels vedkommende har mødt praktikken på uddannelsesstedet.

I den spørgeskemaundersøgelse, som danner grundlag for de resultater, der fremlægges i denne rapport, deltog 2.245 studerende på andet semester. Analyserne, som er gennemført her, bygger alene på den gruppe af studerende, der har svaret på det batteri af spørgsmål, der har relevans i forhold til teori-praksis-problemstillingen. Denne gruppe omfatter 1.062 studerende. At gruppen reduceres hænger naturligvis sammen med, at ikke alle studerende har været i praktik på andet semester, som er udvalgt, fordi frafaldet her er forholdsvis stort. Det er således ikke muligt at foretage analyserne for samtlige enkeltuddannelser, men dog for nogle. Denne mulighed er benyttet til at foretage et tjek af, om de resultater, som fremlægges i det følgende, ville se anderledes ud, hvis de blev gennemført på enkeltuddannelser. Som tjek er der lavet analyser for pædagogerne særskilt samt for pædagogerne og lærerne sammen for at kunne vurdere, om analysens resultater er specifikke for enkeltuddannelser. Disse analyser har ikke givet nogen nævneværdige afvigelser fra den overordnede analyse, og vi mener derfor ikke, at der er grund til at forvente, at der mistes afgørende nuancer ved at anvende resultaterne fra analysen, der omfatter studerende på tværs af uddannelser. Fordelen er et større datagrundlag, som alt andet lige gør resultaterne mere robuste. Konklusionen er således, at der ikke ses markante og statistisk sikre forskelle mellem de her undersøgte enkeltuddannelser. Dermed ikke sagt, at sådanne forskelle ikke ville kunne påvises i større omfang, såfremt vi havde et repræsentativt udsnit af studerende fra samtlige professionsbacheloruddannelser at analysere på, herunder fra ingeniøruddannelserne.

Som det *metodisk* helt centrale udgangspunkt i analysen her, står konstruktionen af et mål for, hvordan de studerende vurderer sammenhængen mellem teori og praksis. I ovennævnte spørgeskemaundersøgelse indgår en lang række spørgsmål vedrørende de studerendes vurdering af sammenhængen mellem teori og praksis, jf. bilag. Disse spørgsmål kan ses som spørgsmål, der alle søger at indkredse sammenhængen mellem teori og praksis på uddannelsen. Gennem den såkaldte faktoranalyse, som der er redegjort for i appendiks, er udskilt spørgsmål, som efterfølgende har dannet grundlag for dannelsen af et indeks eller en score for de studerendes vurdering af sammenhængen mellem teori og praksis. Det er denne score, vi i det efterfølgende kapitel ser nærmere på, dels i forhold til de studerendes objektive baggrundskaraktistika, som de møder op med ved starten på uddannelsen, og dels i forhold

---

⁷ Se fx "Hvem har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, og hvem har ikke?" i afsnit 4.2. i "Sygeplejerskeuddannelsen – de studerendes vurdering og frafald", AKF 2006.

til undervisningens indhold og tilrettelæggelse, herunder praktikkens afvikling på praktikstedet. Det skal samtidig præciseres, at kun studerende, der har været i praktik på undersøgelsestidspunktet, evt. i form af praktik på uddannelsesstedet, indgår i analyserne. Dette indebærer et særligt stort bortfald for studerende på uddannelser som fx ingeniøruddannelsen, hvor praktikken typisk ligger senere i uddannelsen.

Faktoranalysen bruges ofte til at afdække bagvedliggende strukturer (latente *faktorer*) i større mængder data, således at man reducerer mængden af data, hvilket kan gøre det nemmere at fortolke. Men formålet er ikke alene praktisk, det er også nødvendigt i en undersøgelse, hvor udgangspunkt har været en operationalisering i en række enkeltspørgsmål, der på en facetteret måde tilsammen antages at belyse de studerendes opfattelse af sammenhængen mellem teori og praksis. Der skal samtidig gøres opmærksom på, at faktoranalyser tildele respondenterne en relativ score. Alle studerende i undersøgelsen vil således kunne inddeles efter deres relative vurdering af teori og praksis, hvor nogle så pr. automatik vil blive defineret som mere eller mindre positive over for sammenhængen mellem teori og praktik.

I konstruktionen af det anvendte spørgebatteri vedrørende teori og praksis har det som udgangspunkt været antagelsen, at en række af spørgsmålene tilsammen skulle være en operationalisering af teori-praksis-forholdet, sådan som det opleves af de studerende. At der faktisk bag de forskellige spørgsmål fra spørgeskemaet angående teori-praksis-sammenhænge ligger en latent struktur, som indfanger de studerendes grundlæggende opfattelse af teori og praksis, er som statistisk fænomen dokumenteret i appendiks.

2 Teori-praksis-vurdering og udbytte af undervisningen

I dette kapitel skal vi se nærmere på, om de studerendes udbytte af undervisningen har betydning for deres vurdering af sammenhængen mellem teori og praksis på den uddannelse, de er i gang med. Til det formål benytter vi modelanalyser, såkaldte "regressionsanalyser", hvor betydningen af flere forhold undersøges på samme tid. Som nævnt i kapitel 1 er et centralt udgangspunkt i vores metodiske tilgang, konstruktionen af et mål (faktorscoren) for, hvordan de studerende vurderer sammenhængen mellem teori og praksis på den uddannelse, de er i gang med. Det er der redegjort nærmere for i appendiks. Her fremgår det, at vi gennem faktoranalysen kunne afdække to bagvedliggende latente strukturer i de anvendte teori-praksis-spørgsmål. Disse har vi benævnt som henholdsvis "*generel*" og "*personlig*" teori-praksis-vurdering. I de følgende analyser vil vi benytte sidstnævnte, idet vi ønsker at fremhæve de studerendes *personlige* vurdering af teori-praksis-sammenhængen, frem for deres generelle syn på teori-praksis-sammenhængen. Undersøgelsen har netop fokus på, hvilken betydning de studerendes vurdering af sammenhæng mellem teori og praksis har for deres overvejelser om at afbryde eller fastholde den uddannelse, de er i gang med.

2.1 Baggrundskarakteristika og teori-praksis-vurdering. En indledende analyse

Som udgangspunkt for vore analyser af, hvilken betydning undervisningstilrettelæggelsen og de studerendes udbytte har for deres vurdering af sammenhængen mellem teori og praksis (faktorscoren⁸), har vi ønsket at inddrage de baggrundskarakteristika, der ser ud til også at spille en rolle for vurderingen. Dette gør vi for så vidt muligt at sikre, at vi kan tolke resultaterne som udtryk for de studerendes udbytte af undervisningen og ikke som et resultat af fx høje studentereksamenskarakterer. Vi er altså interesserede i at kunne se på den selvstændige betydning af undervisningsudbyttet, når der er taget højde for det, de studerende har med sig rygsækken, når de starter på uddannelsen.

Som første baggrundskarakteristika, der viser sig have en statistisk sikker betydning for scoren på personlig teori-praksis-vurdering, finder vi køn. Det viser sig således, at kvinder statistisk set oplever en bedre sammenhæng mellem teori og praksis, end mænd gør. Det ville her have været relevant at se på, om det spiller en rolle, om man tilhører det køn, der er i flertal eller mindretal blandt de studerende på en given uddannelse. Der har dog ikke været mulighed for at undersøge dette. Men på læreruddannelsen, hvor der dog trods alt er en del mænd, ses også denne forskel mellem de to køn.

---

⁸ I de gennemførte regressionsanalyser har vi lavet test (chi²-test) af en række baggrundsvariable som udgangspunkt for udvælgelsen af de variable, vi vil inddrage i regressionsanalyserne, hvor de studerendes udbytte af undervisningen indgår. I analyserne er faktorscoren benyttet som en firedelet kategorialvariabel, hvor vi har set yderpunkterne, dvs. på de fjerdedele af de studerende der scorer henholdsvis lavest og højest på faktorscoren.

De studerendes selvvalgte helbred viser sig, som forventet (jf. fx Jensen, Kamstrup & Haselmann 2008), også at have en effekt på oplevelsen af teori-praksis-sammenhængen. Studerende med et – selvvalgt – dårligt helbred oplever i mindre grad en sammenhæng mellem teori og praksis, hvilket giver sig udslag i, at forholdsvis mange af disse studerende placerer sig i den laveste fjerdedel på faktorscoren ”personlig teori-praksis-vurdering”. Omvendt scorer forholdsvis mange med et godt helbred højt på faktorscoren.

Vi har dernæst set på de studerendes karaktergennemsnit fra deres gymnasiale uddannelse, hvilket ligeledes har vist sig at have en betydning for oplevelsen af teori-praksis-sammenhængen. Det er her de studerende med et højt karaktergennemsnit, der generelt oplever en mere positiv teori-praksis-sammenhæng, hvilket altså peger på, at et højt gennemsnit fra ens gymnasiale uddannelse bedre ruste den studerende til at opnå sammenhæng mellem teori og praksis. Det modsatte gør sig samtidig gældende for de studerende, der kommer med et lavt gymnasialt karaktergennemsnit.

Også alder har været inddraget i analyserne, men her var resultatet knap så entydigt. Der er dog markant flere 30-34-årige, der oplever en dårlig sammenhæng, sammenlignet med aldersgruppen 35+, hvor hovedparten generelt oplever en god sammenhæng mellem teori og praksis. For de yngre aldersgrupper er der kun tale om forholdsvis små variationer grupperne imellem.

Endelig har vi set på betydningen af, om de studerendes påbegyndte uddannelse var deres førstprioritet. Hvis ”førsteprioritet” kan tolkes som udtryk for, at den studerende er velmotiveret, kan vi – ikke overraskende – konkludere, at motivation for studievalget – i form af ”førsteprioritet” – ser ud til at fremme en positiv vurdering af sammenhængen mellem teori og praksis.

I afsnit 2.3. fremlægges resultaterne fra modelanalyserne, hvor vi har set nærmere på, hvad undervisningens tilrettelæggelse og de studerendes udbytte af den betyder for deres vurdering af sammenhængen mellem teori og praksis. Inden da skal der gøres rede for denne analyses design.

2.2 Analysens design

Dette kapitels fokus på spørgsmålet om, hvorvidt undervisningens tilrettelæggelse og indhold kan påvises at spille en rolle for de studerendes opfattelse af sammenhængen mellem teori og praksis, dvs. for deres score på vort konstruerede mål ”personlig teori-praksis-vurdering”, indebærer to udfordringer. Den første drejer sig om at sandsynliggøre, at de studerendes vurdering af undervisningens indhold og tilrettelæggelse ikke blot er afledede resultater af objektive baggrundsfaktorer. For eksempel kan karaktergennemsnittet i gymnasiet måske afspejle sig i, i hvor høj grad den studerende vurderer, at undervisernes kompetencer i holdundervisningen er gode. Eller ved at studerende med en akademisk forældrebaggrund finder, at udbyttet af ”selvstændig opgaveskrivning” er højt. Denne udfordring behandles i bilag til dette kapitel. Den anden udfordring handler om at få belyst, hvorvidt den vurdering, de studerende har af udbyttet af forskellige læringsformer og -situationer, dvs. af undervisningen indhold og tilrettelæggelse, ikke blot afspejler, at nogle studerende er mere positive end an-

dre. Var dette tilfældet, kunne vi forvente, at disse studerende ville svare positivt på alle spørgsmål vedrørende udbytte mere eller mindre afhængig af deres faktiske udbytte i relation til den specifikke læringssituation. Denne udfordring ses der nærmere på i afsnit 2.2.1, "Den positive respondent". Herefter vender vi i afsnit 2.3. blikket mod betydningen af de studerendes af udbytte af undervisningen undersøgt i en modelanalyse, hvor de objektive baggrunds-karakteristika (alder, køn, adgangsgivende kurser og helbredsindex), fremlagt i bilag til dette kapitel, indgår.

2.2.1 "Den positive respondent"

I undersøgelser, der måler folks holdninger til et givet fænomen, her den oplevede sammenhæng mellem teori og praksis på den uddannelse, de studerende er i gang med, kan der være det problem, at nogle respondenter generelt er positive med en tendens til i en spørgeskemaundersøgelse, at svare positivt på de stillede spørgsmål, mere eller mindre uafhængig af spørgsmålets indhold. Er det tilfældet, giver det problemer i tolkningen af resultaterne, og vi skal derfor her se nærmere på, om der også i denne undersøgelse er tale om dette problem.

Problemet med "den positive respondent" består i, at vedkommende kommer til at udtrykke et syn på et givet fænomen, som er skævvredet. Dette sker, når respondenter forholdsvist ukritisk og nærmest pr. automatik afkrydser svarmulighederne i et spørgeskema på en systematisk vis, således at de er positivt – eller negativt – stemt over for hovedparten af de forhold, som søges belyst. Der findes forskellige eksempler på sådanne typer af automatiske svar (se fx Schuman & Presser 1996). Det er klart, at respondenter, der mere eller mindre pr. automatik afkrydser de positive svarmuligheder, skaber problemer for en given undersøgelses validitet. Dette forhold betyder, at vi også i denne undersøgelse må forholde os til problematikken. Måden, man typisk gør dette på, er ved at lave en følsomhedsanalyse, hvortil man benytter modsatrettede spørgsmål i det anvendte spørgeskema. For eksempel om du er positiv eller negativ stemt over for abort: "det er den enkeltes ret få lavet en abort" og "det er amoralsk at få lavet en abort, og det bør derfor være forbudt". Det er klart i dette tænkte eksempel, at man ikke kan være positiv over for begge forhold, da de er indbyrdes ekskluderende. Respondenter, der alligevel har svaret positivt på begge forhold, er derfor at betragte som "den positive respondent".

Det spørgeskema, som er anvendt i de undersøgelser, som analyserne her er baseret på, giver ikke mulighed for en sådan test. Vi har derfor angrebet problemet på følgende to måder. For det første har vi lavet en statistisk analyse af, om besvarelsen af spørgsmål inden for hver gruppe af spørgsmål (korrelationsanalyse) samvarierer. Da "den positive respondent" skal have svaret forholdsvist automatisk positivt på flere spørgsmål, vil denne fremgangsmåde give os en indikation på, om der i skemaet findes denne type "positive respondenter"⁹. For at

---

⁹ Vi skal her gøre opmærksom på, at korrelationsanalysens resultater skal tolkes med omtanke. Ved visse variable vil man på forhold forvente en høj korrelation, og denne vil ikke nødvendigvis være tegn på problemer. For eksempel må det forventes, at der er høj korrelation mellem spørgsmålene "min praktikvejleder bidrog til at skabe sammenhæng mellem teori og praksis" og "min praktikvejleder bidrog ved tilrettelæggelsen af forløb, der fremmede læring og refleksion". Samtidig skal man være opmærksom på, at få af "de glade" godt vil kunne gemme sig bag en tilsyneladende svag korrelation, hvilket er grunden til, vi benytter to metoder.

styrke denne indikation har vi dernæst, igen inden for hver gruppe af spørgsmål, set på svar-mønstrene hos respondenterne, når der tages højde for et eller flere positive svar. Det vil sige, at hvis vi tager højde for, at respondenter har svaret positivt på et spørgsmål, så ser vi på svarmønstrene blandt de respondenter, der er tilbage. Hvis de, der har svaret positivt på flere spørgsmål, er negative over for andre spørgsmål, viser det, at der ikke er respondenter, der udelukkende er positive, og eksistensen af "den positive respondent" vil derfor ikke synes at gøre sig gældende i vore data¹⁰. På baggrund af de gennemførte analyser af besvarelsens samvariation (korrelationsanalyse) finder vi ikke, at der har vist sig store sammenhænge, når der tages højde for, at der må forventes en vis grad af sammenhæng i besvarelsen på spørgsmål, der indholdsmæssigt ligner hinanden som fx "lærernes evne til at forklare svære ting, så man forstår dem" og "lærernes evne til at gøre stoffet interessant og vedkommende", jf. bilag med spørgeskema. I forhold til svarmønstrene finder vi heller ikke grund til at antage, at fæ-nomenet "den positive respondent" skulle være udtalt i vore data¹¹. Konklusionen på disse analyser er, at vi ikke finder, at "den positive respondent" er et stort problem i vore data.

2.3 Udbytte af undervisningen og de studerendes vurdering af teori-praksis-sammenhængen

I det følgende skal vi se nærmere på, hvilken betydning de studerendes udbytte af undervisningen har for, hvordan de vurderer sammenhængen mellem teori og praksis. De forskellige aspekter af udbyttet vil blive behandlet under følgende hovedtemaer:

- Udbytte af læringssituationer (spørgsmål 24 i spørgeskema, se bilag), afsnit 2.3.1.
- Vurdering af undervisernes pædagogiske og faglige kompetencer (spørgsmål 25 i spørgeskema, se bilag), afsnit 2.3.2.
- Dialogisk undervisning og sammenhæng mellem teori og praksis (spørgsmål 33 i spørgeskema, se bilag), afsnit 2.3.3.
- Praktikken og samspillet mellem teori og praksis (spørgsmål 36 i spørgeskema, se bilag), afsnit 2.3.4.
- Sociale aspekter af uddannelsen og sammenhæng mellem teori og praksis (spørgsmål 39 og 45 i spørgeskema, se bilag), afsnit 2.3.5.
- Forventningerne til studiet og sammenhæng mellem teori og praksis (spørgsmål 14 og 33 i spørgeskema, se bilag), afsnit 2.3.6.

---

¹⁰ Der er ikke lavet analyse af følgende variable: "har du på noget tidspunkt overvejet at afbryde din uddannelse", "har du haft en mentor tildelt af uddannelsesstedet", "vurderer du, at du er en del af et fællesskab på studiet" og "hvordan vurderer du: den sociale kontakt med en eller flere af dine medstuderende".

¹¹ Tages der højde for, at der har været angivet svarmuligheden "meget stort (udbytte)" på tre ud af seks spørgsmål inden for gruppen af underspørgsmål under spørgsmål 24, er det således kun omkring 2-3% af de studerende, der svarer "meget stort" på de resterende spørgsmål, mens ca. 3-5% ligger i gruppen, der enten har svaret "meget stort" eller "stort".

De forskellige aspekter af de studerendes udbytte af undervisningen, belyst ved spørgsmål stillet i spørgeskemaundersøgelsen, der danner grundlag for analyserne i dette arbejdsrapport, vil i de følgende tematiske afsnit blive inkorporeret enkeltvis med grundmodellen bestående af objektive baggrundskarakteristika, fremlagt i afsnit 2.1. De inddrages i første omgang enkeltvis, da mange af dem formodes at hænge sammen. Hvis de således blev inddraget samtidig i modellen, ville analysen formodentlig "mudre til", og det ville være umuligt at vise nogen statistiske sammenhænge mellem udbyttet af undervisningen og de studerendes vurdering af sammenhængen mellem teori og praksis. Men som udbygning inddrages de i anden omgang også samtidig, og det viser sig, at mange af dem har en statistisk selvstændig betydning. Dette underbygger, at besvarelsen af mange af de inddragne spørgsmål ikke er korreleerede, men i en modelanalyse, hvor de indgår samtidig, viser sig statistisk at have en selvstændig betydning. Dermed bekræfter analysen også de resultater, vi fremlagde i afsnit 2.2.1 om den positive respondent, nemlig at der kun i begrænset omfang kan spores en sådan i vores data.

Ovenstående hovedtemaer er udvalgt efter overvejelser af, hvilke faktorer der kan tænkes at påvirke de studerendes opfattelse af teori og praksis. Hvert hovedtema bliver derfor indledt med en kort begrundelse for, hvorfor vi mener, det er rimeligt at antage at det pågældende hovedtema kan øve indflydelse på de studerendes vurdering af teori-praksis-sammenhængen¹², jf. det samlede projekts problemstillinger.

Analysens overordnede formål er, om muligt, at kunne pege på former for undervisnings-tilrettelæggelse, der fremmer de studerendes opfattelse af god sammenhæng mellem teori og praksis med henblik på at begrænse frafaldet på uddannelserne, jf. figur 1.1, hvor der ses en klar sammenhæng mellem frafald og de studerendes opfattelse af sammenhæng mellem teori og praksis.

2.3.1 Udbytte af læringssituationer

I dette afsnit skal vi se på de aspekter af undervisningen, der vedrører forskellige undervisningsformer eller læringssituationer. Det er vor antagelse, at udbytte af forskellige læringssituationer kan påvirke opfattelsen af teori og praksis, fordi læringssituationerne jo netop er dér, hvor koblingen mellem teori og praksis bl.a. skal foregå. Det virker derfor plausibelt at

---

¹² I de følgende analyser vil de inddragne variable blive benyttet som kontinuerte, hvilket gør, at "ved ikke"-kategorien samt "missing-værdier" udgår af de pågældende modeller. Dette betyder, dels at datagrundlaget bliver mindre end grundmodellen, og dels at datagrundlaget vil variere i forhold til de enkelte modeller, hvilket selvfølgelig kan opfattes problematisk. Dog mener vi, at netop denne fremgangsmåde er at foretrække, da modellerne bliver nemmere at tolke, når der ikke skal indgå en dummy variable. Hvis vi havde benyttet kategoriale variable, ville man enten skulle samle variablene i forskellige "klumper", eller også skulle man forholde alle udfald til en "baseline", hvilket ville give ca. fem udfald pr. variabel. At samle kategorierne i kasser kan dog til tider virke arbitrært. Hvad gør man fx med midterkategorierne? Hvis man ikke samler de kategoriale variable i klumper, står man i stedet over for at skulle se på et stort antal svarmuligheder over for hinanden. Rent teknisk ville man skulle se på baselinen fx "meget stort udbytte" over for alle de andre udfaldsmuligheder ("stort udbytte", "middel udbytte" osv.). Dette kan gøre tolkning af modellen temmelig uoverskueligt, hvilket vi altså undgår ved at benytte kontinuerte variable. Vi har desuden fortaget alle nedenstående analyser som lineær regression med kategoriale variable, hvor resultaterne generelt set stemmer overens med de bragte analyser. Vi finder derved yderligere grundlag for at benytte ovenstående fremgangsmåde.

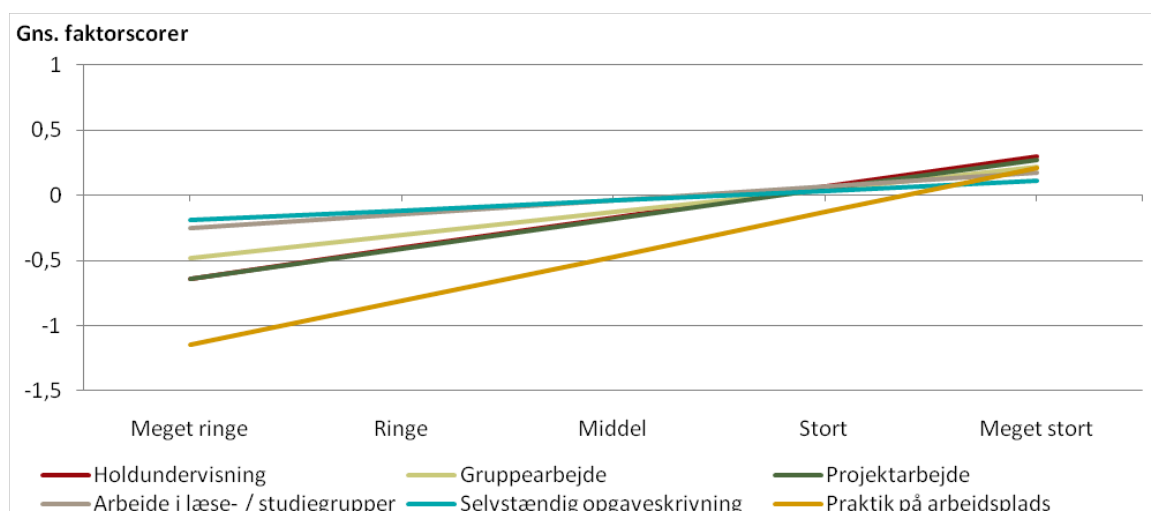
sige, at de studerendes opfattelse af teori og praksis påvirkes gennem de studerendes udbytte af forskellige læringsituationer. Hvilke specifikke læringsituationer, der så påvirker opfattelsen af denne sammenhæng blandt de studerende, er det, vi i det følgende vil se nærmere på. Vi skal se nærmere på følgende undervisningsformer, som alle viser sig enkeltvis at hænge statistisk sikkert sammen med de studerendes opfattelse af sammenhængen mellem teori og praksis, når de enkeltvis inddrages i den opstillede grundmodel.

- Holdundervisning
- Gruppearbejde
- Projektarbejde
- Arbejde i læse-/studiegrupper
- Selvstændig opgaveskrivning
- Praktik på en arbejdsplads

Af disse forskellige aspekter omkring læringsituationen viser det sig, at "praktik på en arbejdsplads" er det, der i størst udstrækning forklarer variationen i de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis således, at jo større udbytte, de siger, de har af praktikken på en arbejdsplads, des højere placerer de sig på scoren for teori-praksis-sammenhæng.

I figur 2.1 ses den simple sammenhæng mellem de studerendes udbytte af de forskellige undervisningsformer eller læringsituationer og deres teori-praksis-score.

Figur 2.1 Sammenhængen mellem de studerendes udbytte af forskellige undervisningsformer og deres teori-praksis-score

Efter at have vist sammenhænge enkeltvis, kan man stille spørgsmålet: hvad ville der ske, hvis alle ovenstående undervisningsformer blev inkluderet i grundmodellen, som omfatter udvalgte baggrundskarakteristika, på én gang? Resultatet ses nedenfor og viser, at udbytte af holdundervisning, projektarbejde og praktik på en arbejdsplads alle har selvstændig betyd-

ning for de studerendes teori-praksis-vurdering. De studerendes udbytte af øvrige undervisningsformer er ikke statistisk sikre i denne model, hvor de alle har været inddraget, og er derfor udeladt af tabel 2.1. Tabellen viser, at når der er taget højde for objektive baggrundskarakteristika, og flere forskellige undervisningsformer inddrages, ja da står udbytte af den læring, der foregår på en praktikplads, som den helt centrale af betydning for, om de studerende oplever en sammenhæng mellem teori og praksis.

Tabel 2.1 De studerendes score på teori-praksis-sammenhængen i model med udbytte af flere undervisningsformer inkluderet samtidig i grundmodellen

	Parameterestimat	Standardfejl	T
Alder	,008	,005	1,617
Køn (kvinde, reference: mand)	,088	,075	1,175
Helbredsindeks	-,127	,047	-2,703**
Har gennemført adgangsgivende kurser inden start på uddannelsen	,187	,087	2,141*
Udbytte af holdundervisning	,203	,035	5,851***
Udbytte af projektarbejde	,164	,038	4,346***
Udbytte af praktik på en arbejdsplads	,290	,040	7,289***
Konstant	-2,944	,303	9,702***

Anm.: *** (p<,001) ** (p<,01) * (p<,05). n= 974. R² = ,135 justeret R² = ,129.

Multikollinearitet er bl.a. blevet kontrolleret via de statistiske redskaber i SPSS. De gennemsnitlige VIF- og toleranceværdier ligger således på henholdsvis 1,037 og ,964.

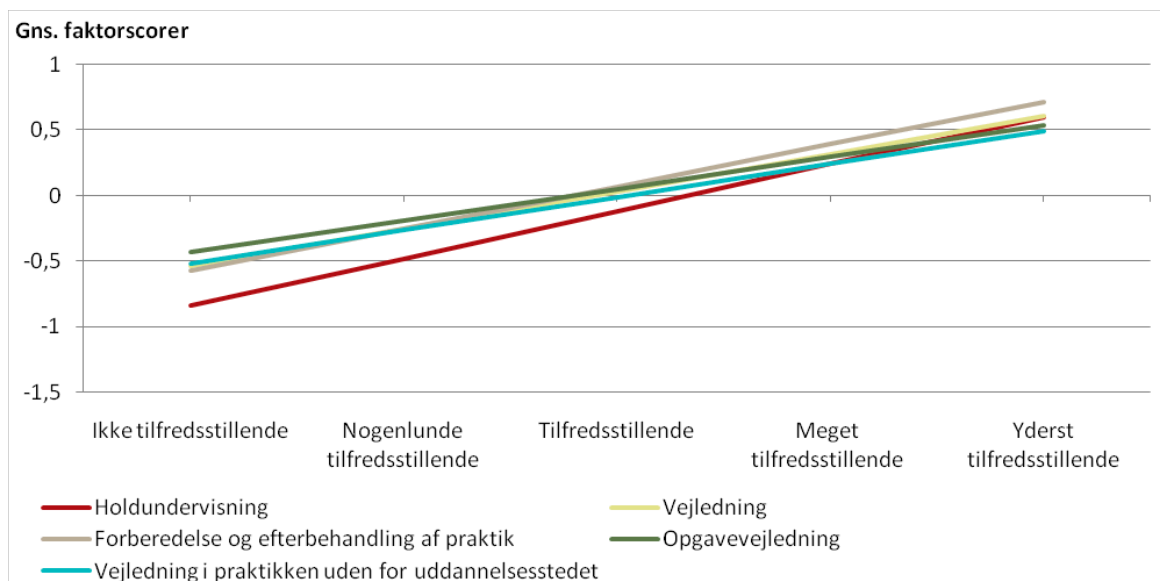
2.3.2 Vurdering af undervisernes pædagogiske og faglige kompetencer

Dette hovedtema ligger i høj grad i forlængelse af udbyttet af forskellige læringssituationer, som vi så på ovenfor. Det er her antagelsen, at undervisernes faglige og pædagogiske kompetencer i forhold til de forskellige læringssituationer eller undervisningsformer kan have betydning for, hvordan de studerende oplever sammenhængen mellem teori og praksis. Vi antager således, at en underviser med gode pædagogiske kompetencer – set med de studerendes øjne – i højere grad end undervisere, der kan karakteriseres ved det modsatte, formår at tilvejebringe denne sammenhæng – igen set med de studerendes øjne. Vi forventer derfor, at studerende, der udtrykker tilfredshed med undervisernes pædagogiske og faglige kompetencer, også i højere grad vil vurdere teori-praksis-sammenhængen som positiv. Undervisernes faglige og pædagogiske kompetencer er af de studerende vurderet i relation til følgende undervisningsformer:

- Holdundervisning
- Vejledning
- Opgavevejledning
- Forberedelse og efterbehandling af praktik
- Vejledning i praktikken uden for uddannelsesstedet

Ligesom i hovedtemaet ovenfor ses, at undervisernes faglige og pædagogiske kompetencer på alle områder statistisk viser sig at have betydning for de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis. Det ses således, jf. figur 2.2, at studerende, der udtrykker tilfredshed med undervisernes pædagogiske og faglige kompetencer, også i højere grad oplever en god sammenhæng mellem teori og praksis.

Figur 2.2 Studerendes tilfredshed med undervisernes pædagogiske og faglige kompetencer inden for udvalgte undervisningsformer og deres oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis, målt på teori-praksis-faktorscoren

Også her har vi igen set på, hvad der sker, når alle udbyttevariable inkluderes samtidig i grundmodellen, og kun de statistisk sikre sammenhænge præsenteres, jf. tabel 2.2.

Tabel 2.2 De studerendes score på faktorscoren "personlig teori-praksis-vurdering" og deres vurdering af undervisernes faglige og pædagogiske kompetencer i forhold til forskellige læringsituationer inkluderet samtidig i grundmodellen

	Parameterestimat	Standardfejl	t
Alder	,009	,005	1,807
Køn (kvinde)	,109	,072	1,522
Helbredsindeks	-,031	,044	-,706
Har gennemført adgangsgivende kurser inden start på uddannelsen	,235	,084	2,788**
Undervisernes kompetencer i forhold til holdundervisning	,242	,034	7,090***
Undervisernes kompetencer i forhold til vejledning	,076	,033	2,307*
Undervisernes kompetencer i forhold til forberedelse og efterbehandling af praktik	,158	,031	5,092***
Undervisernes kompetencer i forhold til vejledning i praktikken uden for uddannelsesstedet	,128	,028	4,551***
Konstant	-2,373	,224	10,617***

Anm.: *** (p<,001) ** (p<,01) * (p<,05). n = 938. R² = ,239 justeret R² = ,233.

Multikollinearitet er bl.a. blevet kontrolleret via de statistiske redskaber i SPSS. De gennemsnitlige VIF- og toleranceværdier ligger således på henholdsvis 1,239 og ,829.

Som det ses, er det her muligt at fastholde fire ud af de fem benyttede variable i modellen, således at kun "undervisernes kompetencer i forhold til opgavevejledning" udgår. De fire variable har således alle en selvstændig statistisk betydning for de studerendes oplevelse af sammenhængen mellem teori og praksis. Af disse spiller undervisernes kompetencer med hensyn til holdundervisning den største rolle, mens kompetencer i forhold til forberedelse og efterbehandling af praktik spiller den næststørste. Det er endvidere værd at bemærke, at netop denne model forklarer knap 24% af variansen, hvilket altså vil sige, at 24% af oplevelsen af sammenhængen mellem teori og praksis statistisk set kan forklares ud fra modellen.

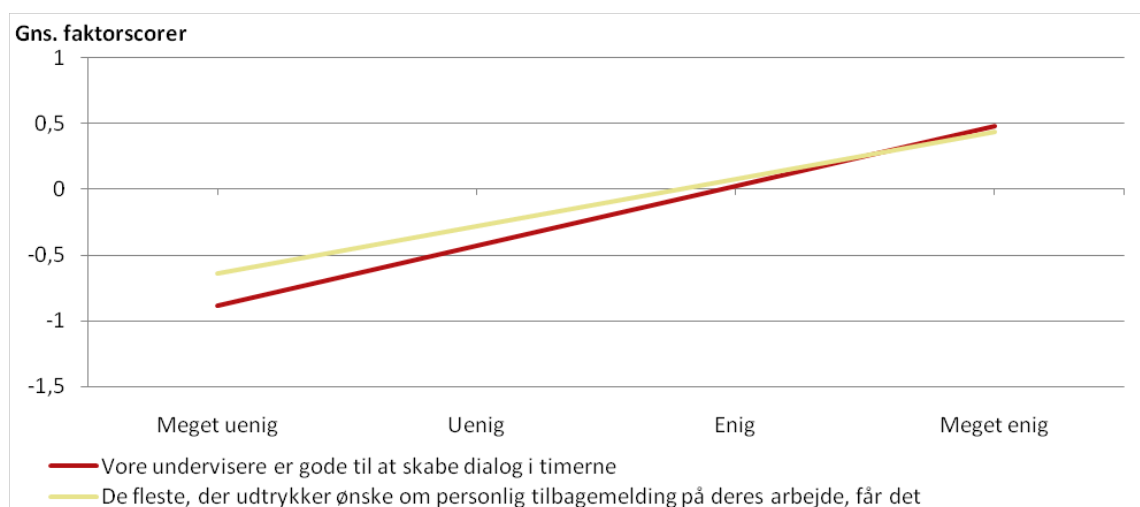
2.3.3 Dialogisk undervisning og sammenhæng mellem teori og praksis

I dette afsnit skal vi se nærmere på, om der kan påvises sammengænge mellem de studerendes oplevelse af teori-praksis-sammenhæng, og hvorvidt undervisningen involverer dialog og personlig tilbagemelding på de studerendes faglige arbejde. De benyttede indikatorer for dette stammer fra en gruppe spørgsmål i spørgeskemaet, hvoraf en del indgår i faktoranalysen, jf. appendiks. Under dette hovedtema har vi således kun benyttet os af disse to vurderende udsagn fra de studerende:

- Vore undervisere er gode til at skabe dialog i timerne
- De fleste, der udtrykker ønske om personlig tilbagemelding på deres arbejde, får det.

Disse spørgsmål drejer sig også mere specifikt om undervisningsforhold og relationen mellem undervisere og studerende. Dialog i timerne og personlig tilbagemelding er begge situationer, hvor de studerende har mulighed for selv at formulere vinkler på det pågældende stof under "opsyn" af en underviser, som derefter kan komme med korrektioner eller opklarende bemærkninger. Situationer, hvor de studerende selv skal formulere sig, kan tænkes at fordre refleksion hos de studerende, og med en underviser til stede, der kan påpege "forkerte" anskuelser, antager vi, at studerende, der oplever, at der er dialog i timerne, og at det er muligt at få personlig feedback, alt andet lige også vil opleve en bedre sammenhæng mellem teori og praksis. Inden vi fremlægger resultaterne inden for dette tema, er der dog grund til at bemærke, at ovenstående vurderende udsagn tager udgangspunkt i muligheder, men ikke nødvendigvis i realiserede oplevelser. Dette forstået på den måde, at selvom en studerende angiver, at det er *muligt* at få personlige tilbagemeldinger, er dette ikke ensbetydende med, at den pågældende studerende benytter sig af denne mulighed. Noget tilsvarende forholder det sig med dialog i timerne. En studerende behøver ikke nødvendigvis være aktivt deltagende selv, hvis underviserne er gode til at skabe dialogen.

Figur 2.3 De studerendes score på "personlig teori-praksis-vurdering" og omfanget af dialogisk undervisning som den opleves af de studerende

Som det illustreres i figur 2.3, spiller det, at underviserne er gode til at skabe dialog i timerne, også en rolle for, hvordan de studerende opfatter teori-praksis-sammenhængen. Som det fremgår, er relationen ikke overraskende, således at de studerende, der oplever, at deres undervisere er gode til at skabe dialog i timerne, også i højere grad oplever, at der er sammenhæng mellem teori og praksis. Figuren viser en lignende tendens for de studerende, der oplever, at det er muligt at få personlig tilbagemelding på deres arbejde. Dette indikerer, at teori-praksis-sammenhængen ikke kun bliver "lært" gennem envejskommunikation fra underviser til studerende, men at oplevelsen af sammenhæng stimuleres gennem gensidig dialog og diskussion. Dette peger fx på, at uddannelsesinstitutioner, der skaber et åbent diskussionsklima

i undervisningen – muligvis på bekostning af mere traditionel undervisning i form af forelæsninger – kan fremme de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis.

Også her har vi ønsket at belyse, hvorvidt den simple sammenhæng også "holder" i en modelanalyse, hvor de aspekter af dialogisk undervisning indgår sammen med vor grundmodel, jf. afsnit 2.1. Tabel 2.3 viser, at det er tilfældet og dermed, at det ser ud til, at begge aspekter af dialogisk undervisning, spiller en selvstændig rolle for de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis.

Tabel 2.3 De studerendes score på "personlig teori-praksis-vurdering" og omfanget af to former for dialogisk undervisning inkluderet samtidig i grundmodellen

	Parameterestimat	Standardfejl	t
Alder	,009	,005	1,655
Køn (kvinde)	,176	,077	2,276*
Helbredsindeks	-,095	,049	-1,927
Har gennemført adgangsgivende kurser inden start på uddannelsen	,225	,092	2,439*
Vores undervisere er gode til at skabe dialog i timerne	,382	,053	7,253***
De fleste, der udtrykker ønske om personlig tilbagemelding på deres arbejde, får det	,257	,049	5,268***
Konstant	-2,292	,273	-8,379***

Anm.: *** (p<,001) ** (p<,01) * (p<,05). n = 875. R² = ,132 justeret R² = ,126.

Multikollinearitet er bl.a. blevet kontrolleret via de statistiske redskaber i SPSS. De gennemsnitlige VIF- og toleranceværdier ligger således på henholdsvis 1,066 og ,939.

2.3.4 Praktikken og samspillet mellem teori og praksis

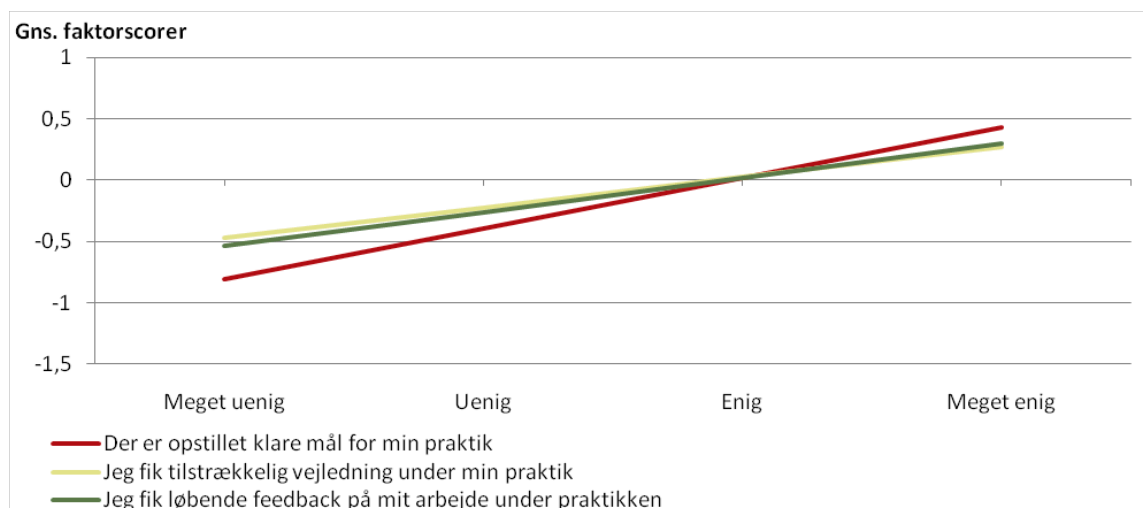
Hvilken rolle selve praktikken spiller for de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis, skal vi se nærmere på i dette afsnit. Som vi har set ovenfor, har gode oplevelser omkring praktikken en positiv effekt på, hvordan de studerende oplever sammenhængen mellem teori og praksis. Vi så tidligere på udbytte af praktik på en arbejdsplads, forberedelse og efterbehandling af praktik samt vejledning i praktikken uden for uddannelsesstedet. Her skal vi i første omgang se nærmere på nogle af de mere overordnede praktiske aspekter af praktikken. Derefter ses særskilt på praktikvejlederen og dennes rolle. Følgende tre aspekter af praktikken er det, vi vil rette blikket mod nu:

- Der er opstillet klare mål for min praktik
- Jeg fik tilstrækkelig vejledning under min praktik
- Jeg fik løbende feedback på mit arbejde under praktikken

Som man kan se i tabel 2.4, har det, at der er opstillet klare mål for praktikken, statistisk set en effekt på, hvordan de studerende opfatter sammenhængen mellem teori og praksis. Måske

fordi klare mål bidrager til at gøre de studerende fokuserede på det, der foregår i praktikken. En praktikperiode uden klare mål kan omvendt tænkes at virke frustrerende, hvis den studerende ikke rigtig ved, hvad det er, vedkommende skal have ud af praktikopholdet. Denne frustrerende situation kan hæmme den studerendes udbytte af praktikopholdet og derigennem også muligheden for at bygge bro mellem skoleundervisningens teori og professionens udfordringer.

Figur 2.4 De studerendes score på "personlig teori-praksis-vurdering" og udvalgte aspekter af praktikken, som de opleves af de studerende

I figur 2.4 ser vi desuden på aspekter omkring vejledning og feedback. Begge er aspekter, vi allerede på den ene eller anden måde har berørt, men her er fokus et lidt andet. Med hensyn til vejledningen, som figur 2.4 illustrerer, er fokus her på *vejledning under* praktikken. Vi har tidligere berørt vejledning i praktikken uden for uddannelsesstedet, men her har vi altså med den samlede vejledning at gøre, idet vejledning under praktikken også kan omfatte vejledning fra uddannelsesstedet og altså ikke udelukkende fra praktikstedet. Vi ser, at de studerende, der er tilfredse med den samlede vejledning, de får, mens de er i praktik, også i højere grad oplever, at der er god sammenhæng mellem teori og praksis.

Ses på spørgsmålet om feedback under praktikken, er det især vigtigt at lægge mærke til, at det drejer sig om "løbende" feedback og ikke kun i de tilfælde, hvor den studerende er løbet ind i problemer. Feedback i praksissituationer – situeret feedback – ser ud til at være vigtig for at stimulere samspillet mellem teori og praksis. Hjelmars m.fl. beskriver med en anden tilgang, men på grundlag af samme data, en form for løbende feedback således:

Fordelen ved den løbende vejledningssamtale er, at praktikanten får lejlighed til at reflektere over praktiske læringsituationer i forbindelse med situationen eller umiddelbart efter situationen. Dermed får praktikanten lejlighed til at få umiddelbar respons på en lærings-situation, mens situationen pågår eller netop er afsluttet. (Hjelmars m.fl. 2009; 65)

Også med det i nærværende rapport anvendte undersøgelsesdesign kan vi konkludere, at vejledning og feedback begge er forhold, der ser ud til at fremme de studerendes positive oplevelse af sammenhængen mellem teori og praksis.

Tabel 2.4 De studerendes score på "personlig teori-praksis-vurdering" og udvalgte aspekter af de studerendes oplevelse af praktikken inkluderet samtidig i grundmodellen

	Parameterestimat	Standardfejl	T
Alder	,013	,005	2,737**
Køn (kvinde)	,130	,075	1,722
Helbredsindeks	-,073	,047	-1,557
Har gennemført adgangsgivende kurser inden start på uddannelsen	,196	,088	2,230*
Der er opstillet klare mål for min praktik	,350	,045	7,863***
Jeg fik løbende feedback på mit arbejde under praktikken	,175	,037	4,673***
Konstant	-2,055	,243	-8,444***

Anm.: *** (p<,001) ** (p<,01) * (p<,05). n= 982. R² = ,128 justeret R² = ,122.

Multikollinearitet er bl.a. blevet kontrolleret via de statistiske redskaber i SPSS. De gennemsnitlige VIF- og toleranceværdier ligger således på henholdsvis 1,070 og ,936.

Hvis vi også her ser på de inddragne forhold under ét, viser tabel 2.4, at både det, at der er klare målsætninger for praktikken, samt at de studerende løbende får feedback under praktikken, begge er faktorer, der statistisk set har selvstændig forklaringskraft, idet de begge kan inddrages i grundmodellen på samme tid. Det ses endvidere, at det, at der er opstillet klare mål for praktikken, er det aspekt, der betyder mest i forhold til at opleve sammenhæng mellem teori og praksis.

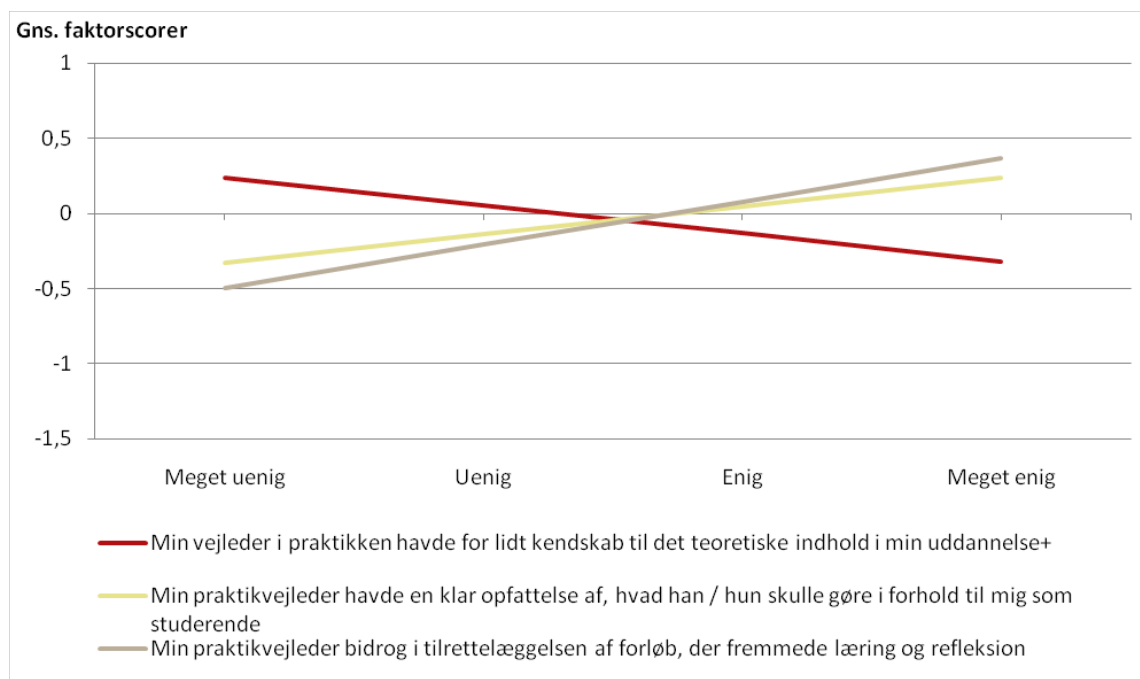
Med hensyn til *praktikvejlederen og dennes rolle i praktikken* har vi valgt at se på følgende udsagn fra de studerende om praktikvejlederen:

- Min vejleder i praktikken havde for lidt kendskab til det teoretiske indhold i min uddannelse
- Min praktikvejleder havde en klar opfattelse af, hvad han/hun skulle gøre i forhold til mig som studerende
- Min praktikvejleder bidrog i tilrettelæggelsen af forløb, der fremmede læring og refleksion

Det er vor antagelse, at svar på disse udsagn (spørgsmål) vil kunne bidrage til den statistiske forklaring af variansen i de studerendes vurdering af sammenhæng mellem teori og praksis, idet praktikvejlederen antages at spille en væsentlig rolle for, om der rent faktisk skabes en sådan sammenhæng, jf. afsnit 2.2.

Vi mener, at ovenstående tre udsagn indholdsmæssigt hænger tæt sammen, idet kendskab til det teoretiske indhold i uddannelsen langt hen ad vejen er en forudsætning for, at praktikvejlederen kan tilrettelægge forløb for den studerende, der kan være med til at skabe sammenhæng mellem teori og praksis. I figur 2.5. ses, at de studerende, der er *uenige* i, at praktikvejlederen havde for lidt kendskab til det teoretiske indhold i den studerendes uddannelse, også er de studerende, der i størst omfang oplever, at der er sammenhæng mellem teori og praksis.

Figur 2.5 De studerendes score på "personlig teori-praksis-vurdering" og udvalgte aspekter af de studerendes oplevelse af praktikvejlederen

+ Læseren bør her være opmærksom på den negative ladning ved dette udsagn. Det er således i modsætning til de andre udsagn *ikke* en fordel at være enig i, at ens vejleder havde for *lidt* kendskab til det teoretiske i ens uddannelse!

Figur 2.5 viser blandt andet forholdet mellem de studerende, der er enige i, at deres praktikvejleder havde en klar opfattelse af, hvad han/hun skulle gøre i forhold til de studerende, og de der i mindre grad er det. Det fremgår, at de studerende, der er enige i dette forhold, i større omfang har en positiv opfattelse af sammenhængen mellem teori og praksis. Set i forlængelse af aspektet omkring opstillingen af klare mål for praktikken, giver dette også god mening, da det tyder på, at et mere struktureret praktikophold bidrager til en bedre sammenhæng mellem teori og praksis. Når samtlige faktorer inddrages på en gang i modellen, er det dog kun "min vejleder bidrog i tilrettelæggelsen af forløb, der fremmede refleksion og læring", som yder et statistisk set selvstændigt bidrag til modellen, jf. tabel 2.5. Sammenlignet med de andre tabeller i dette afsnit, hvor flere faktorer er bibeholdt i modellen på en gang, tyder resultatet i tabel 2.5 altså på, at der her er meget stor samvariation mellem de tre inkluderede variable. Dette gør, at faktorerne i dette tilfælde mere eller mindre overlapper hinanden i en sådan grad, at kun én faktor kan bibeholdes.

Tabel 2.5 De studerendes score på "personlig teori-praksis-vurdering" og de studerendes opfattelse af praktikvejlederen inkluderet samtidig i grundmodellen

	Parameterestimat	Standardfejl	T
Alder	,013	,005	2,527*
Køn (kvinde)	,169	,077	2,189*
Helbredsindeks	-,106	,049	-2,171*
Har gennemført adgangsgivende kurser inden start på uddannelsen	,177	,091	1,947
Min praktikvejleder bidrog i tilrettelæggelsen af forløb, der fremmede læring og refleksion	,287	,038	7,502***
Konstant	-1,233	,232	-5,324***

Anm.: *** (p<,001) ** (p<,01) * (p<,05). n = 982. R² = ,072 justeret R² = ,068.

Multikollinearitet er bl.a. blevet kontrolleret via de statistiske redskaber i SPSS. De gennemsnitlige VIF- og toleranceværdier ligger således på henholdsvis 1,032 og ,970.

2.3.5 Sociale aspekter af uddannelsen og sammenhæng mellem teori og praksis

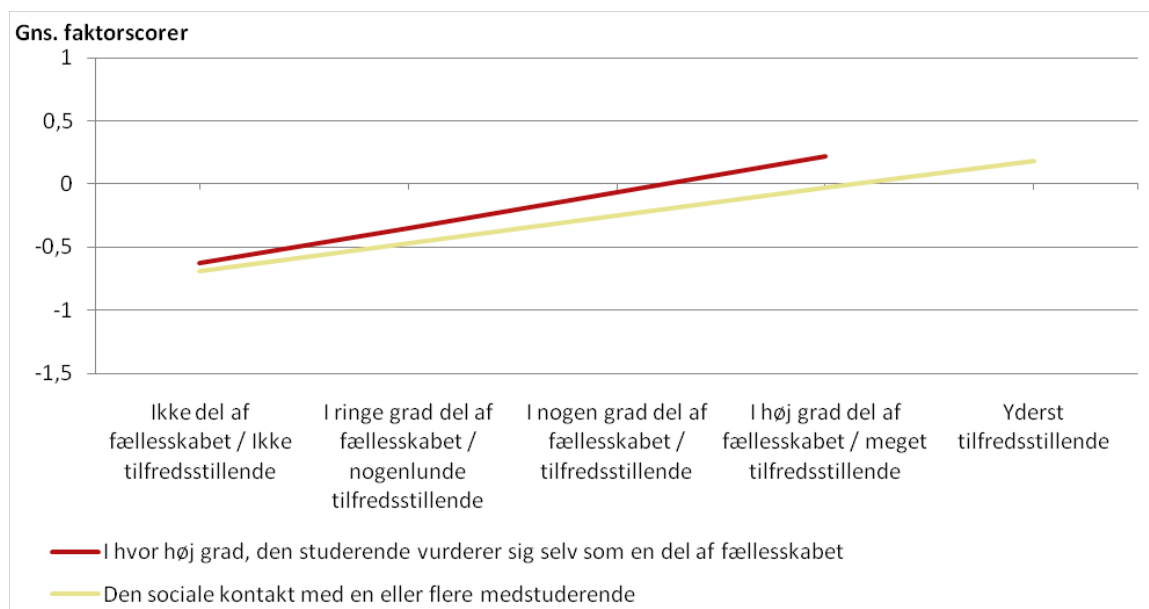
De følgende hovedtemaer vil adskille sig en smule fra de foregående, idet vi fremadrettet vil se nærmere på aspekter, som ikke omhandler egentlige undervisningssituationer. Det er dog vor antagelse, at også disse aspekter kan have en indflydelse på, hvordan de studerende oplever sammenhængen mellem teori og praksis. Det første, vi vil se på, er sociale aspekter af studiet. Tidligere undersøgelser har tillige vist, at der er en sammenhæng mellem, i hvor høj grad de studerende er en del af fællesskabet på deres studie, og om hvorvidt de har overvejet at afbryde deres studie (Jensen, Kamstrup & Haselmann 2008). Vi har derfor fundet det oplagt at se nærmere på, om sociale forhold på uddannelsen også spiller ind, når det drejer sig om opfattelsen af sammenhængen mellem teori og praksis. Vi antager, at sociale aspekter kan have en indflydelse på opfattelsen af sammenhængen mellem teori og praksis, fordi vi forventer, at studerende, der indgår i "det sociale" på deres studier, bruger noget af dette sociale forum til at diskutere nogle af de faglige problemstillinger, som de i fællesskab oplever. Det kan med andre ord ses som en form for uformel sparringssituation, hvor de studerende fx i fredagscafeer over en øl kan snakke med hinanden om deres oplevelser i praktikken osv. og derved igennem opnå en større forståelse af teori-praksis-sammenhængen. De udsagn om studiet, vi vil benytte til at belyse dette aspekt, er:

- Om den studerende vurderer at vedkommende er en del af fællesskabet på studiet
- Den sociale kontakt med en eller flere medstuderende

Det viser sig, at sociale aspekter har en statistisk sikker indflydelse på opfattelsen af teori-praksis-sammenhængen, når de inddrages i grundmodellen, jf. tabel 2.6. I forlængelse af Jensen, Kamstrup & Haselmann (2008) kan vi altså også her konstatere, at fællesskabet på

uddannelsesinstitutioner er vigtigt for de studerende, her for de studerendes oplevelse af sammenhæng mellem teori og praksis, jf. figur 2.6.

Figur 2.6 De studerendes score på "personlig teori-praksis-vurdering" og de studerendes oplevelse af udvalgte sociale aspekter af uddannelsen

Af figur 2.6. fremgår, at både det at være en del af fællesskabet på sit studie, og hvor tilfredsstillende man oplever kontakten til en eller flere medstuderende, statistisk set har en indflydelse på, i hvilket omfang man oplever en god sammenhæng mellem teori og praksis.

Tabel 2.6 De studerendes score på "personlig teori-praksis-vurdering" og de studerendes oplevelse af udvalgte sociale aspekter af uddannelsen inkluderet samtidig i grundmodellen

	Parameterestimat	Standardfejl	t
Alder	,015	,005	3,125**
Køn (kvinde)	,188	,076	2,480*
Helbredsindex	-,066	,048	-1,365
Har gennemført adgangsgivende kurser inden start på uddannelsen	,205	,087	2,359*
I hvor høj grad er du en del af det sociale fællesskab på studiet	,188	,050	3,802***
Hvordan vurderer du din sociale kontakt til en eller flere af dine medstuderende	,153	,039	3,905***
Konstant	-1,867	,273	-6,834***

Anm.: *** (p<,001) ** (p<,01) * (p<,05). n= 1017. R² = ,073 justeret R² = ,068.

Multikollinearitet er bl.a. blevet kontrolleret via de statistiske redskaber i SPSS. De gennemsnitlige VIF- og toleranceværdier ligger således på henholdsvis 1,153 og ,881.

2.3.6 Forventninger til studiet og sammenhæng mellem teori og praksis

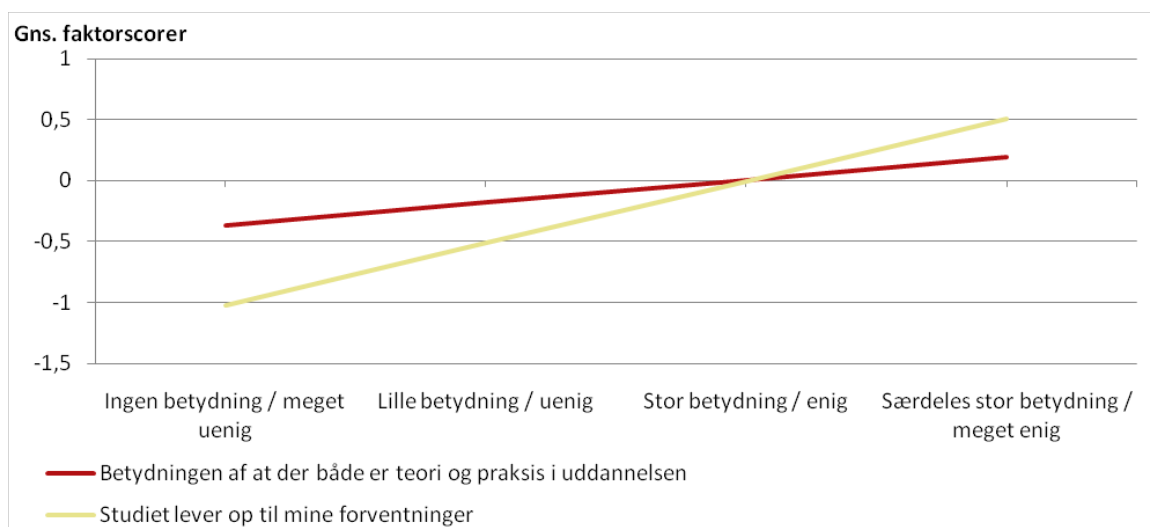
De studerendes forventninger til deres studie er det næste, vi skal kaste et blik på. Dette tema er en smule mere abstrakt end de foregående, da de spørgsmål, vi her vil benytte, angår studiet som en helhed, hvorimod de foregående temaer har omhandlet specifikke aspekter af studiet. De to spørgsmål, vi vil se på, er:

- Betydning for de studerendes valg af uddannelse, at der både var teori og praksis i uddannelsen
- Betydningen af, at studiet lever op til den studerendes forventninger

Det første spørgsmål søger at afdække holdninger, der gik forud for den studerendes start på pågældende uddannelse. Studerende, der inden de startede på uddannelsen, anså det for vigtigt, at der både var praktik og teori i deres uddannelse, kan tænkes at have indstillet sig på, at disse to elementer skulle integreres, og derved har disse måske i højere grad haft fokus på sammenhængen sammenlignet med studerende, hvis motivation for uddannelsen eksempelvis var, at de brændte for at komme ud at arbejde med mennesker (fx sygeplejerske). Det modsatte kan også tænkes: at studerende, der har forventninger i forhold til teori og praksis i uddannelsen, skuffes over en begrænset sammenhæng. Figur 2.7 viser en tendens til, at studerende, der tillagde det stor betydning, at der på uddannelsen både var teori og praksis, sammenlignet med dem, der ikke tillagde dette så stor betydning, også oplever, at der er en bedre sammenhæng mellem teori og praksis.

Med hensyn til, om studiet lever op til de studerendes forventninger, er det vor antagelse, at dette i nogen grad indikerer de studerendes motivation på studiet som så igen kan påvirke opfattelsen af teori-praksis-sammenhængen. Såfremt dette er tilfældet, synes antagelsen at holde, da de studerende, der er enige i, at studiet lever op til deres forventninger, også i højere grad oplever, at der er sammenhæng mellem teori og praksis, jf. figur 2.7. Motivation for studiet, indikeret ved spørgsmålet om, hvorvidt studiet lever op til den studerende forventninger ca. 6-8 måneder efter studiestart, hvor spørgeskemaundersøgelsen, der danner grundlag for vore analyser, blev gennemført, har således – statistisk set – betydning for de studerendes oplevede sammenhæng mellem teori og praksis.

Figur 2.7 De studerendes score på "personlig teori-praksis-vurdering" og de studerendes forventninger til studiet

Tabel 2.7 De studerendes score på "personlig teori-praksis-vurdering" og de studerendes forventninger til studiet inkluderet samtidig i grundmodellen

	Parameterestimat	Standardfejl	t
Alder	,016	,005	3,394***
Køn (kvinde)	,104	,072	1,444
Helbredsindex	-,055	,046	-1,211
Har gennemført adgangsgivende kurser inden start på uddannelsen	,168	,083	2,032*
Betydningen af at der både var teori og praksis i uddannelsen	,121	,032	3,826***
Studiet lever op til mine forventninger	,476	,041	11,570***
Konstant	-2,328	,244	-9,534***

Anm.: *** (p<,001) ** (p<,01) * (p<,05). n= 992. R² = ,164 justeret R² = ,159.

Multikollinearitet er bl.a. blevet kontrolleret via de statistiske redskaber i SPSS. De gennemsnitlige VIF- og toleranceværdier ligger således på henholdsvis 1,052 og ,951.

Litteratur

- Andersen, R. & K. Weber (2009): *Profession og praktik*. Roskilde Universitetsforlag.
- Danmarks Evalueringsinstitut (2006): *Praktik i professionsbacheloruddannelser. Udfordringer, erfaringer og gode råd*. København.
- Field, A. (2009): *Discovering statistics using SPSS, 3rd edition*. London: SAGE publications Ltd.
- Henningsen, C.; P.F. Laursen, B. Nielsen & J. Paulsen (2006): *Teori og praksis i læreruddannelsen. En interviewundersøgelse*. Forlaget CVU København og Nordsjælland, 1. udgave.
- Hjelmar, U.; T.P. Jensen, S.M. Daugaard & S. Haselmann (2009): *Praktikvejledning på professionsbacheloruddannelserne*. København: AKF 2009(11).
- Jensen, K.B.; C. Kolodziejczyk & T.P. Jensen (2010): *Frafald på professionsbacheloruddannelserne. Hvordan klarer uddannelsesinstitutionerne sig?* København: AKF 2010(13).
- Jensen, T.P.; R. Brown & S.H. Jensen (2007): *It-uddannelser – de studerendes vurdering og frafald*. København: AKF Forlaget.
- Jensen, T.P.; A.K. Kamstrup & S. Haselmann (2008): *Professionsbacheloruddannelserne – De studerendes vurdering af studiemiljø, studieformer og motivation for at gennemføre*. København: AKF Forlaget.
- Jensen, T.P.; R. Brown, L. Hillersdal, L. Rasmussen & H.K. Schademann (2006): *Sygeplejerskeuddannelsen – de studerendes vurdering og frafald*. København: AKF Forlaget.
- Johnsen, M.H. (2003): *Undervisning og læring i praktik*. Københavns Universitet.
- Larsen, K. m.fl. (2002): There is no gap "per se" between theory and practice. Research knowledge and clinical knowledge are developed in different contexts and follow their own logic. *Nursing Outlook*, 50(5): 204-212.
- Laursen, P.F. (2010): Arbejdstitel: "Begreberne teori og praksis i Brobygningsprojektet".
- Saugstad, T. (2001): Teori og praksis i et aristotelisk perspektiv. I K.A. Petersen (red.): *Praktikker i erhverv og uddannelse – om pædagogiske og sundhedsfaglige praktikker*. Akademisk Forlag, København: 188-210.
- Schuman, H. & S. Presser (1996): *Questions and Answers in Attitude Surveys: Experiments on Question Form, Wording and Context*. Thousand Oaks, California: Sage publications, Inc.

English Summary

Torben Pilegaard Jensen and Søren Haselmann

Students' Assessment of Linkage between Theory and Practice in the Professional Education Programmes

Introduction

Professional education programmes account for approximately a third of the number of students in higher education in Denmark. These programmes are therefore of key importance for the realisation of the Danish government's target that half of every annual youth cohort should complete a course of higher education. For a time prior to the economic crisis these programmes were characterised by falling applications and, especially, by increasing drop-out rate. Previous studies have indicated that insufficient linkage between theory and practice is one of the explanations of this.

The present report investigates what it is that characterises students who experience the linkage between theory and practice as being either good or weak, and what forms of instruction appear to be conducive to students' experiencing a good linkage between the two. The analyses are based on questionnaire data obtained from professional education programme students, and we hope that in virtue of its new use of source material and the new study design the report will contribute new information and new knowledge on the factors that influence students' experience of linkage between theory and practice. However, it should be emphasised that the findings set out here will be used as a background for the qualitative studies on selected educational institutions which are being carried out as part of the overall project *Bridge-building between theory and practice in professional education programmes*, funded by the Danish Council for Strategic Research. The underlying causes of the statistical relations revealed by the present study are among the matters to be examined by those qualitative studies.

Focus and structure of the study

For many of the students on Denmark's professional education programmes, the choice of their specific programme was motivated by the fact that it included both college-based learning and practical training, primarily at a workplace outside the educational institution. The study sets out by examining what background characteristics are common to those students who experience problems in relating what is taught at the educational institution to the practice they primarily encounter when out on trainee placement. The background characteristics drawn in include parental background, gender, age, ethnicity, own educational background, self-assessed state of health, etc. For example, do students with low exam results from upper

secondary school find it harder to link theory and practice? What is the significance of the students' parental background?

We then look at sociological, didactic and pedagogical factors that influence the students' experience of linkage between theory and practice. Their perception of good and weak linkage is partly dependent on their particular professional education programme, its content and structure. However, in a number of areas explanations of a lack of linkage between theory and practice can be seen across programmes. The following questions can be asked in relation to most programmes: Is the students' perception of linkage between theory and practice influenced by the organisation of the practical training component and the study coordinator's preparation of it? What influence does the existence of clear targets for the practical training have on the students' assessment of linkage between theory and practice? And does the students' inclusion in the student milieu influence their assessment of linkage between theory and practice on their professional education programmes?

There are reasons to emphasise that the study does *not* justify the drawing of conclusions about cause and effect. It is primarily a descriptive analysis based on questionnaire data from an earlier AKF study carried out amongst second semester students on selected professional education programmes. The second semester was chosen because the greatest drop-out rate is typically observed in this semester. However, the students on a number of the selected programmes have only a limited experience of practical training at that point of their programme. Students who had neither been on trainee placement at a workplace nor participated in practical training at the educational institution have been excluded from the analyses. The findings can be considered to be valid for the major public-sector-oriented professional education programmes such as, for example, those leading to qualification as a teacher or social educator.

Use of the “personal theory-practice assessment”

There are several different opinions as to what linkage between theory and practice means and implies. These depend in part on the view held with regard to the purpose of theory as taught at the educational institution and of practical work as encountered by the students out on trainee placement.

It has not been the ambition within the framework of the present study to undertake an epistemological treatment of the concepts of theory and practice in a learning context. However, there is reason to emphasise the relevance of these questions by mentioning the following ways of understanding “theory”: “Theory is for seeing”; “Theory is for solving problems”; “Theory is for creating awareness and opening up new possibilities”; and “Theory is for understanding practice”. It would also have strengthened the study, since the students' understanding of the role of theory in interplay with practice may influence their experience of whether the linkage between theory and practice is good or weak, if the questionnaires on which the analyses are based had included questions that could capture the students' understanding of theory and practice and of what linkage they expect there should be between them.

The findings which are set out in this report are, as mentioned previously, based upon questionnaire studies carried out amongst second semester professional education programme students. The findings were obtained by secondary analyses of data from earlier studies which did not specifically address students' understanding of theory and practice or what was directly understood as "good linkage" between them. On the other hand, the students had answered a comprehensive battery of questions about their learning in various forms of college-based instruction and in a practical context, primarily in the practice they encountered at a workplace during their trainee placement. It has therefore been possible to define and establish a measure for the students' *perception* of linkage between theory and practice, which we have named the "*personal theory-practice assessment*". The studies referred to above also identified a "general theory-practice assessment". This measure is not used in the present analyses, because it was derived from questions that investigated the students' assessment of theory and practice in general. Since the present study is focused on students' reflections on whether to interrupt or continue with their programme, we use the measure of "personal theory-practice assessment".

Objective background characteristics and student perception of linkage between theory and practice

Previous studies have shown that only a small number of background characteristics have an influence on student drop-out from the professional education programmes. However, looking at the choice of particular types of programme and comparing, e.g., professional education programmes with vocational training at a technical college, marked differences can be observed with regard to students' parental background, ethnicity, grades achieved at school, etc. The present study of whether the background characteristics of professional education programme students are – statistically – significant for those students' perception of linkage between theory and practice also found that such background characteristics had little noteworthy influence. However, there are grounds for drawing attention to the following:

- In comparison with women, men more often perceive the linkage between theory and practice as weak, when a number of other background characteristics such as, for example, examination grades and self-assessed state of health have been taken into account.
- Those students for whom their present professional education programme was their first choice perceive the linkage between theory and practice as being better than do other students.
- Those students who consider that their state of health is good on the basis of a number of behavioural indicators perceive the linkage between theory and practice as being better than do less healthy students.
- Students with relatively low average upper secondary school grades perceive the linkage between theory and practice as less good than do those with higher average grades. This indicates that good academic competencies acquired at upper secondary school provide a better foundation for students to perceive linkage be-

tween theory and practice, when compared with students with weaker academic competencies.

A large number of other background factors have been considered in the analyses, e.g. level of parental education and income and whether the student had previously begun any other programme of education or training leading to a vocational qualification. However, it has not been possible to show that any of these are of significance. It must be emphasised that in the present study we have simply demonstrated a number of statistical relations between the students' background characteristics and their perception of linkage between theory and practice.

Benefit and assessment of the teaching in relation to perception of linkage between theory and practice

Is students' perception of linkage between theory and practice related to the benefit they obtain from, and their assessment of, the instruction they receive? We investigated this under the following principal heads:

- Benefit from learning situations
- Assessment of instructors' pedagogical and subject competencies
- Dialogical teaching and linkage between theory and practice
- The practical training and the interplay between theory and practice
- Social aspects of the programme and linkage between theory and practice
- Students' expectations with regard to the programme and linkage between theory and practice.

Within each of these themes we investigated a number of specific aspects, making use of the existing extensive volume of questionnaire data obtained from students. The main results are presented below.

Benefit from learning situations

If we look at the benefit derived by the students from class teaching, group work, project work, work in learning/study groups, independent writing of assignments and practical training at a workplace, the last-named is found to have the greatest influence on the students' perception of linkage between theory and practice. Those students who state they had great benefit from practical training at a workplace are thus also those that to the greatest extent perceive linkage between theory and practice. However, those students who derive a high degree of benefit from class teaching and project work also experience, independently of the two types of benefit, greater linkage between theory and practice.

Assessment of instructors' pedagogical and subject competencies

The students' assessment of their instructors' subject and pedagogical competencies in relation to class teaching, guidance, task supervision, preparation and follow-up work on practi-

cal training, and supervision of the practical training outside the educational institution, also in some cases influences their perception of linkage between theory and practice.

Those students who assess their instructors' competencies as good in relation to class teaching, guidance, preparation and follow-up work on practical training, and supervision of the practical training outside the educational institution, experience greater linkage between theory and practice than do others.

Dialogical teaching and linkage between theory and practice

The students' assessment of whether their instructors' are good at creating dialogue in lesson time and of whether the majority of those students who express a desire for personal feedback on their work receive it, also influences their perception of linkage between theory and practice. Those students who state that their instructors are able to establish an atmosphere of what we call "dialogical teaching" experience to a higher degree that there is good linkage between theory and practice than do other students. Educational institutions that create conditions for a climate of open discussion in the teaching thus appear to favour linkage between theory and practice as seen through the eyes of the students.

The practical training and the interplay between theory and practice

Those students who considered that clear targets had been set for their practical training, and that they received adequate guidance and ongoing feedback during it, experienced good linkage between theory and practice to a higher degree than did other students. "Clear targets for practical training" stands out as especially important.

We also investigated what significance the students' agreement with the following evaluative statements about their *practical training coordinator* had for their assessment of the linkage between theory and practice: "My training coordinator had insufficient knowledge of the theoretical content of my programme"; "My training coordinator had a clear understanding of what he or she should do for me as a student"; "My training coordinator helped link theory and practice"; and "My training coordinator helped arrange training experiences that promoted learning and reflection". Here, the two last-mentioned in particular were found to be significant for the students' experience of linkage between theory and practice. The higher the extent to which a student felt the training coordinator organised experiences that promoted learning and reflection, the greater the chance that the student concerned experienced good linkage between theory and practice.

Social aspects of the programme and linkage between theory and practice

Students who themselves felt to be part of the student community and that social contacts with one or more fellow students functioned satisfactorily, were more likely to experience good linkage between theory and practice. An inclusive teaching and study environment thus seems to favour student perception of linkage between theory and practice.

Students' expectations with regard to the programme and linkage between theory and practice

We also investigated whether students' expectations in relation to their programme appear to influence their experience of linkage between theory and practice. We therefore looked at whether those students who considered it very important in their choice of programme that it should include both theory and practical training, and whether those students who stated that their programme met their expectations, experienced a higher degree of linkage between theory and practice than did other students. We found a positive correlation for both groups, but the satisfaction of expectations proved to be the more significant factor. The question is, therefore, whether adjustment of students' expectations at the beginning of the programme, including the achievement of common understanding of what linkage between theory and practice means in the case of each individual subject being studied, could help more students experience linkage between theory and practice.

Overview

The study found that students who found it difficult to link theory and practice on their professional education programmes have a greater risk of dropping out of their programmes than those that experience linkage between the theoretical instruction at the educational institution and the practice they primarily encounter when out on trainee placement. Relatively few *objective background factors* are found to be related to student linkage between theory and practice. However, weak sides, such as for example low grades in previous education, non-Danish ethnic background, and poor health, result in the students' experiencing difficulty linking theory with practice. The converse appears to apply to well-functioning students who settle in well and have good background characteristics.

Many *aspects of the teaching environment* both at the educational institution and in the practical training location are relevant to students' experience of linkage between theory and practice. This could mean that the educational institution that is good at linking theory and practice as seen through the students' eyes is one that works on several fronts simultaneously, recognising that no single tool will do, and that several different approaches must be applied in a holistically oriented effort embedded in its own overall culture.

Appendiks til kapitel 2: Faktoranalysen

I dette appendiks skal redegøres for den i undersøgelsen anvendte faktoranalyse. Der er til denne analyse taget udgangspunkt i spørgsmål fra undersøgelsen, hvis resultater er publiceret i Jensen, Kamstrup & Haselmann (2008). I den oprindelig spørgeskemaundersøgelse deltog 2.245 andet semesters professionsbachelorstuderende.

Analyseudvalget til denne faktoranalyse består af de respondenter, som har besvaret alle de relevante spørgsmål, jf. tabel A.1. De respondenter, der ikke har svaret på spørgsmålene, er udeladt i den følgende faktoranalyse, og der er således 1.062 respondenter med i analysen. Når nogen er udeladt, hænger det blandt andet sammen med, at ikke alle studerende har været i praktik på andet semester, som er det semester, de studerende i undersøgelsen var udvalgt til at skulle være på. Af samme grund er det således ikke muligt at foretage analyserne af samtlige enkeltuddannelser, men dog for nogle. Denne mulighed er benyttet til at foretage et tjek af, om de resultater, som fremlægges i det følgende, ville se anderledes ud, hvis de blev gennemført på de enkeltuddannelser, hvor det er muligt at gennemføre analysen, jf. nedenfor. Konklusionen er, at der ikke ses markante og statistisk sikre forskelle. Dermed ikke sagt, at sådanne forskelle ikke ville kunne påvises i større omfang, såfremt vi havde et repræsentativt udsnit af studerende fra samtlige professionsbacheloruddannelser at analysere på.

I tabel A.1 fremgår de overordnede resultater af faktoranalysen, og vi har i vore analyser afdækket to baggrundsfaktorer bag de nedenstående ni spørgsmål.

Tabel A.1 De testede spørgsmål i faktoranalysen

Spørgsmål	Faktor 1 Generel teori- praksis-vurdering	Faktor 2 Personlig teori- praksis-vurdering
Teoriundervisningen fylder indholdsmæssigt for meget i forhold til det praktiske arbejde	,85	-,14
Min uddannelse er for teoretisk i forhold til, hvad der er nødvendigt på arbejdsmarkedet	,82	-,05
På uddannelsen har den teoretiske viden højere status end det at lære det konkrete arbejde	,76	-,04
Der er dårlig sammenhæng mellem teorien, vi lærer på skolen, og den praksis, vi møder uden for skolen	,63	,24
Lærernes evne til at skabe sammenhæng mellem den teoretiske viden og fagets praksis ⁺	,42	,38
Mine erfaringer fra min praktik er blevet inddraget i undervisningen på skolen*	-,10	,79
Jeg har kunnet bruge min viden og erfaringer fra praktikken i den teoretiske undervisning*	-,10	,78
Teorien, jeg har lært, giver mulighed for at reflektere over praksis på en arbejdsplads	,09	,64
Det er svært at bruge den teoretiske viden i praktikken*	,35	,43
Egenværdier	3,41	1,43
% af varians	37,84	15,93
A	7,7	6,4

Anm.: N = 1062. KMO-værdi: ,819. Bartlett's test er signifikant på ,000. Determinant værdi på ,103.

Udtrækningen af to faktorer sker både på baggrund af Kaisers kriterium samt analyse af et scree plot.

⁺ Spørgsmålet måles i analysen i forhold til at være utilfreds med dette punkt.

^{*} Angiver at spørgsmålet i analysen er vendt om. Analysen måler således op imod at være uenig i dette punkt, i modsætning til de andre spørgsmål hvor der måles på om vedkommende er enig.

*Den første faktor, **Faktor 1**, har vi benævnt "generel teori-praksis-vurdering", fordi den bygger på spørgsmål, der overordnet omhandler teoretisk læring over for det praktiske arbejde, studerende – men ikke nødvendigvis dem selv – møder på uddannelsen møder. I de her anvendte spørgsmål indgår således generelle formuleringer som "vores" uddannelse, "Lærernes evne til at skabe sammenhæng".*

*Den anden faktor, **Faktor 2**, har vi benævnt "personlig teori-praksis-vurdering", da denne faktor mere direkte rammer den enkelte studerendes personlige erfaringer med og oplevelse af teori-praksis-sammenhængen. Her indgår således spørgsmål med formuleringer som "mine erfaringer" eller "teorien jeg har lært".*

Som tjek er der lavet faktoranalyser for pædagogerne særskilt samt for pædagogerne og lærerne sammen for at kunne vurdere, om faktoranalysens resultater er specifikke for enkeltuddannelser. Begge disse analyser har ikke givet nogen nævneværdig afvigelse fra den overordnede analyse, som den ses ovenover, og vi mener derfor ikke, at der er grund til at tro, at vi mister nogle vigtige nuancer ved at benytte en "fællesmodel". Fordelen ved fællesmodellen er et større datagrundlag, hvilket alt andet lige gør den mere robust.

I det følgende har vi endvidere valgt at lave en grafisk fremstilling af resultaterne fra faktoranalysen, da vi mener, at denne er nemmere at overskue, da forskelle i figurerne synliggøres i forhold til at bringe en tabel.

Af tabel A.2 fremgår de spørgsmålsnumre, der indgår som grundlag for Faktor 1 og Faktor 2 i figur A.1.

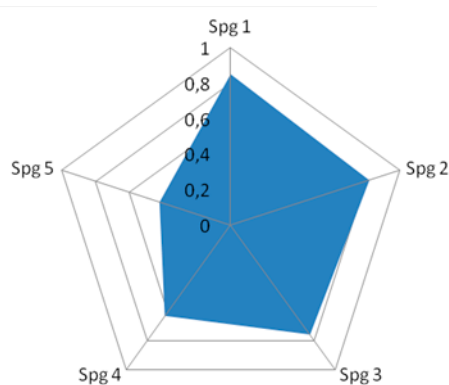
Tabel A.2 Spørgsmål, som er benyttede i de følgende figurer

Spørgsmål 1:	Teoriundervisningen fylder indholdsmæssigt for meget i forhold til det praktiske arbejde
Spørgsmål 2:	Min uddannelse er for teoretisk i forhold til, hvad der er nødvendigt på arbejdsmarkedet
Spørgsmål 3:	På uddannelsen har den teoretiske viden højere status end det at lære det konkrete arbejde
Spørgsmål 4:	Der er dårlig sammenhæng mellem teorien, vi lærer på skolen, og den praksis vi møder uden for skolen
Spørgsmål 5:	Lærernes evne til at skabe sammenhæng mellem den teoretiske viden og fagets praksis
Spørgsmål 6:	Mine erfaringer fra min praktik er blevet inddraget i undervisningen på skolen
Spørgsmål 7:	Jeg har kunnet bruge min viden og erfaringer fra praktikken i den teoretiske undervisning
Spørgsmål 8:	Teorien, jeg har lært, giver mulighed for at reflektere over praksis på en arbejdsplads
Spørgsmål 9:	Det er svært at bruge den teoretiske viden i praktikken

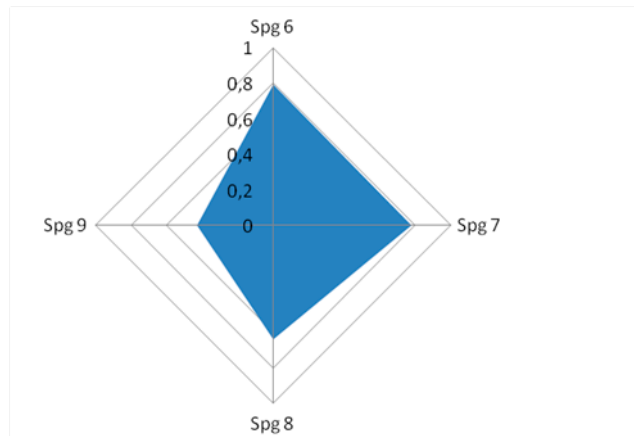
I figurerne nedenfor har vi sat, hvad der typisk kaldes for faktorens "loading" på hvert spørgsmål, ind i figur A.1. En faktorloading er at opfatte som det enkelte spørgsmåls bidrag til en given faktor, forstået på den måde, at loadingen udtrykker et forhold mellem spørgsmålet og faktoren. En værdi tæt på +/- 1 udtrykker et meget tæt forhold mellem det givne spørgsmål og faktoren, mens værdier tættere mod 0 så udtrykker et mindre tæt forhold.

Figur A.1 Faktor 1 og Faktor 2 afbilledet grafisk med de anvendte spørgsmåls betydning

Faktor 1:
Generel teori-praksis-vurdering

Faktor 2:
Personlig teori-praksis-vurdering

Af tabel A.2 og figur A.1 fremgår, at en studerende kan have én opfattelse af teori-praksis-sammenhængen på det generelle plan, Faktor 1, og en anden på det personlige, Faktor 2.

I kapitel 2 har vi benyttet de opnåede resultater til at forsøge at identificere, hvilke studerende der oplever en god sammenhæng mellem teori og praksis, og hvilke studerende der ikke har denne opfattelse.

Bilag til kapitel 2: Modelanalyse med "personlig teori-praksis-vurdering" som afhængig variabel og objektive baggrundskarakteristika

Fokus i kapitel 2 er som sagt spørgsmålet om, hvorvidt der kan påvises en – statistisk – sammenhæng mellem de studerendes udbytte af forskellige læringsituationer og -former og deres opfattelse af sammenhængen mellem teori og praksis, her indikeret ved vor score for "personlig teori-praksis-vurdering", jf. appendiks. Da de undersøgte objektive baggrundskarakteristika kan have direkte betydning for de studerendes udbytte af forskellige læringsituationer, vil det i en analyse af udbyttets betydning for de studerende teori-praksis-vurdering være vigtigt at tage højde for dette. Vi har derfor gennemført en modelanalyse, hvor vi ser på, hvilke af de objektive baggrundsfaktorer der har betydning for scoren på indekset "personlig teori-praksis-vurdering".

I modelanalysen¹³ bliver faktorscoren benyttet som kontinuert afhængig variabel, dvs. den der skal "forklares", mens objektive baggrundsvARIABLE indgår som forklarende. For at få opstillet en grundmodel, som siden kan bruges under inddragelse af de studerendes forskellige typer af udbytte af undervisningen, er der indledningsvis lavet en del forsøgsmodeller.

Den her gennemførte modelanalyse er foretaget i to trin. De her medtagne variable, jf. trin 1 og 2, er efter grundig overvejelse blevet udvalgt ud fra de indledende analyser. For hvert trin er bibeholdt de faktorer, som viste sig at være statistisk sikre.

Trin 1: Alder, køn, afsluttet ungdomsuddannelse, karaktergennemsnit fra gymnasiet, tidligere påbegyndte uddannelser samt forældres uddannelse.

Trin 2: Etnicitet både for vedkommende selv samt dennes mor og far, tog adgangsgivende kurser for at blive optaget på sin nuværende uddannelse, forsørgelsesgrundlag samt helbred.

Den færdige grundmodel fremgår af tabel B.1.

---

¹³ En lineær regressionsanalyse er benyttet.

Tabel B.1 Grundmodel med objektive baggrundsfaktorer, der danner basis for analysen af betydningen af de studerendes udbytte af undervisningen for deres oplevelse af sammenhængen mellem teori og praksis

	Parameterestimat	Standardfejl	T
Alder	,011	,005	2,176*
Køn (kvinde)	,190	,076	2,477*
Har gennemført adgangsgivende kurser inden start på uddannelsen	,175	,088	1,988*
Helbredsindeks	-,120	,048	-2,509**
Konstant	-,377	,197	-1,913

Anm.: signifikansniveau indikeres ved *** (p<,001), ** (p<,01) samt * (p<,05).

T-værdien bliver anvendt i en såkaldt t-test, der tester de enkelte parameterestimater for, hvorvidt de er signifikant forskellige fra 0. Dette bruges til at vurdere relevansen af de enkelte variable i modellen ud fra en statistisk betragtning.

n= 1037. $R^2 = ,018$ justeret $R^2 = ,014$.

Multikollinearitet er bl.a. blevet kontrolleret via de statistiske redskaber i SPSS. De gennemsnitlige VIF- og toleranceværdier ligger således på henholdsvis 1,032 og ,969. VIF er en forkortelse af Variance Inflation Factor, som angiver, hvor stærk lineær sammenhæng der er mellem de forskellige forklarende variable. Toleranceværdierne udregnes som den reciprokke værdi af VIF-værdierne. Alle vore værdier ligger inden for den gængse konvention (Field 2009: 224).

Der er også lavet en residualanalyse, som viser, at 99% af residualerne ligger inden for +/- 2,58, mens 95% ligger inden for +/- 1,96. Der er samtidig ikke konstateret tegn på nogen systematik i residualerne. Yderligere ligger alle værdier for Cook's afstand inden for 0,028. Vore residualværdier ligger ligeledes inden for gængse konventioner, medmindre andet er angivet.

Helbredsindeks er en indeksering over variablene under spørgsmål 46 i spørgeskemaet "studerendes vurdering af deres professionsbacheloruddannelse", som omhandler, hvor ofte man inden for det sidste halve år har haft: hovedpine, mavepine, ondt i ryggen, svært ved at falde i søvn, været ked af det, været irriteret eller i dårligt humør, været nervøs, lidt af svimmelhed. Indekseringen er lavet således, at jo højere man scorer, jo oftere har man angivet, at man har haft en eller flere af ovenstående lidelser. En lav score er derfor forbundet med et bedre helbred. For de studerende, der indgår i grundmodellen, er gennemsnittet for helbredsindexet 1,7, mens medianen ligger på 1,5.

Grundmodellen viser, at kun få objektive baggrundsvariable kan bidrage til forklaringen af variationen i faktorscoren "personlig teori-praksis-vurdering". Eller sagt på en anden måde: modellens baggrundsvariable giver en del – men en meget begrænset del – af forklaringen på, hvilke studerende – defineret ved objektive baggrundskaraktistika – der vurderer teori-praksis-sammenhængen som god eller mindre god. Modellen forklarer således kun knap 2% af variansen.

Selvom vi i afsnit 2.1 har redegjort for, at en række objektive baggrundsfaktorer i simple statistiske kryds umiddelbart hænger sammen med de studerendes opfattelse af teori-praksis-sammenhængen, skal vi kort fortælle, hvad modelanalysen viser. Analysen viser, at der er en positiv sammenhæng mellem alder og teori-praksis-vurderingen, hvilket betyder, at jo ældre man er, jo større tilbøjelighed er der til, at man vil svare mere positivt på, at der er en god sammenhæng mellem teori og praksis. Effekten af alder er dog relativt begrænset. De studerendes køn har også en betydning for vurderingen af forholdet mellem teori og praksis, hvor modellen viser, at kvinder typisk ser mere positivt på sammenhængen. Et godt helbred

viser sig også at have en positiv sammenhæng med en god teori-praksis-vurdering.¹⁴ Endelig kan man ud fra grundmodellen se, at de studerende, der ikke har taget adgangsgivende kurser inden starten på deres uddannelse, typisk ser lidt mere positivt på teori-praksis-sammenhængen.

---

¹⁴ Det negative fortegn i modellen skyldes udelukkende måden hvorpå indekset er konstrueret, jf. noten til modellen. Helt firkantet sagt, viser modellen altså, at jo højere man scorer på helbredsindexet (hvilket indikerer et dårligere helbred), des mere tilbøjelig er man til at vurdere en dårlig sammenhæng mellem teori og praksis.

Bilag: Spørgeskema

Studerendes vurdering af deres professionsbacheloruddannelse
– og eventuelle overvejelser om at afbryde

Spørgeskema

Marts 2008
J.nr.: 2838/TPJ/kd

Studerendes vurdering af deres professionsbachelor- uddannelse – og eventuelle overvejelser om at afbryde

Kontaktpersoner:

Anne Katrine Kamstrup

 43 33 34 75 akk@akf.dk

Søren Haselmann

 43 33 34 72 shm@akf.dk

I dette spørgeskema spørges til:

- *din baggrund*, fx udbytte af skolegang, forældrebaggrund, køn, uddannelses- og erhvervsvejledning
- din vurdering af uddannelsen og eventuelle overvejelser om at afbryde uddannelsen i forhold til:
  - *undervisningens tilrettelæggelse og indhold*, fx forholdet mellem teori og praktik, lærerkvalifikationer og udbytte af gruppearbejde og klasseundervisning
  - *den praktiske del af uddannelsen*, fx de praktiske vejlederes erfaring
  - *studiemiljøet* og det *sociale miljø* på uddannelsen

De følgende spørgsmål drejer sig om din baggrund
----

1. Hvilket år er du født?

Skriv årstal: 19____

2. Er du kvinde eller mand?

Kvinde.....

Mand.....

3. Hvilken uddannelse er du i gang med?

Skriv hvilken: _____

4. Hvilket semester er du på?

Skriv semester (fx 2.): _____

5. Bor du alene eller sammen med andre?

Alene..... Gå til spm. 6

Sammen med andre.....

Hvis sammen med andre, hvem bor du da sammen med? (Sæt evt. flere kryds)

Mine forældre og/eller søskende.....

Din kæreste/partner/ægtefælle.....

Dit barn/dine børn.....

Studerende på kollegium, ungdomsbolig eller lignende.....

Andre.....

6. Hvilken af følgende uddannelser har du afsluttet? (Sæt gerne flere kryds)

- Gymnasial uddannelse på et gymnasium (stx) .....
- Gymnasial uddannelse på handelsskole (hhx) .....
- Gymnasial uddannelse på teknisk skole (htx).....
- Hf .....
- Erhvervsfaglig uddannelse (EUD, fx elektriker, butiksassistent, smed, social- og sundhedsuddannelse) ..... } Gå til spm. 9
- Anden uddannelse ..... }
- Skriv hvilken _____

7. Hvad var dit eksamensgennemsnit efter 7-trins-skalaen eller efter 13-skalaen?

Gennemsnit efter 7-trins-skalaen: _____, eller

Gennemsnit efter 13-skalaen: _____

8. Hvilke niveauer har du i følgende fag fra gymnasiet/hf/htx eller hhx?

(Sæt ét kryds i hver linje)

	Har ikke haft faget	C-niveau	B-niveau	A-niveau
Matematik.....	☐	☐	☐	☐
Fysik.....	☐	☐	☐	☐
Kemi.....	☐	☐	☐	☐
Biologi.....	☐	☐	☐	☐
Erhvervsøkonomi.....	☐	☐	☐	☐
Informationsteknologi (it).....	☐	☐	☐	☐
Samfundsfag.....	☐	☐	☐	☐
Engelsk.....	☐	☐	☐	☐
Musik.....	☐	☐	☐	☐
Billedkunst.....	☐	☐	☐	☐
Design.....	☐	☐	☐	☐
Idræt.....	☐	☐	☐	☐
Tysk.....	☐	☐	☐	☐
Fransk.....	☐	☐	☐	☐
Spansk.....	☐	☐	☐	☐
Filosofi.....	☐	☐	☐	☐
Psykologi.....	☐	☐	☐	☐

9. Tog du adgangsgivende kurser for at blive optaget på din nuværende uddannelse?

Nej.....

Ja .....

Hvis ja, angiv da hvilke: _____

---

10. Har du været i gang med en af følgende uddannelser inden din nuværende uddannelse? (Sæt gerne flere kryds)

En lang videregående uddannelse (fx læge, civilingeniør, økonom, gymnasielærer)

En mellemlang videregående uddannelse (fx folkeskolelærer, sygeplejerske, teknikum-/diplomingeniør) .....

En kort videregående uddannelse (fx markedsføringsøkonom, datamatiker, el-installatør) .....

Erhvervsfaglig uddannelse (EUD, fx elektriker, butiksassistent, smed, social- og sundhedsuddannelse) .....

Uddannelse i udlandet .....

11. Har din far eller mor nogen af følgende uddannelser? (Sæt gerne flere kryds)

En lang videregående uddannelse (fx læge, civilingeniør, økonom, gymnasielærer)

En mellemlang videregående uddannelse (fx folkeskolelærer, sygeplejerske, teknikum-/diplomingeniør) .....

En kort videregående uddannelse (fx markedsøkonom, datamatiker, el-installatør, økonoma).....

En erhvervsfaglig uddannelse (fx elektriker, butiksassistent, smed, SOSU).....

Nej, ingen af ovenstående.....

Ved ikke .....

12. I hvilket land blev du og dine forældre født? (Sæt ét kryds i hver linje)

	Du selv	Din mor	Din far
Danmark.....	☐	☐	☐
Tyrkiet	☐	☐	☐
Irak	☐	☐	☐
Libanon	☐	☐	☐
Pakistan.....	☐	☐	☐
Somalia.....	☐	☐	☐
Andet nordisk eller europæisk land.....	☐	☐	☐
Andet land.....	☐	☐	☐

13. Hvad er dit forsørgelsesgrundlag? *(Sæt gerne flere kryds)*

- SU .....
- Studielån .....
- Revalideringsydelse .....
- Aktiveringsydelse .....
- Lønindkomst .....
- Ægtefælle/partners indkomst .....
- Andet .....

De følgende spørgsmål handler om baggrunden for dit valg af uddannelse

14. Hvor stor betydning havde følgende for dit valg af din nuværende uddannelse?

(Sæt ét kryds i hver linje)

	Særde- les stor betyd- ning	Stor betyd- ning	Lille betyd- ning	Ingen betyd- ning/ ikke aktuelt
Kendte nogen, der var i gang med uddannelsen.....	☐	☐	☐	☐
Uddannelses- og erhvervsvejledning i folkeskolen	☐	☐	☐	☐
Uddannelses- og erhvervsvejledning efter folkeskolen.....	☐	☐	☐	☐
Informationsmateriale, herunder internettet.....	☐	☐	☐	☐
Åbent hus-arrangement eller lignende.....	☐	☐	☐	☐
Faglig interesse.....	☐	☐	☐	☐
Jeg skulle vælge et eller andet.....	☐	☐	☐	☐
Uddannelsen giver i sig selv høj status.....	☐	☐	☐	☐
Uddannelsen ligger/lå nær ved bopæl.....	☐	☐	☐	☐
Mine forældre syntes, det var en god idé.....	☐	☐	☐	☐
Et godt socialt miljø på uddannelsen.....	☐	☐	☐	☐
Erfaringer fra erhvervspraktik.....	☐	☐	☐	☐
Kønsfordelingen på uddannelsen.....	☐	☐	☐	☐
At der både er teori og praksis i uddannelsen.....	☐	☐	☐	☐
Venner og bekendtes omtale af uddannelsen.....	☐	☐	☐	☐
Andet.....	☐	☐	☐	☐

15. Hvor stor betydning havde følgende fremtidsmuligheder for dit valg af uddannelse? (Sæt ét kryds i hver linje)

	Særde- les stor betyd- ning	Stor betyd- ning	Lille betyd- ning	Ingen betyd- ning/ ikke aktuelt
Fremtidige beskæftigelsesmuligheder	☐	☐	☐	☐
Fremtidige indtjeningsmuligheder	☐	☐	☐	☐
Et fremtidigt spændende arbejdsliv	☐	☐	☐	☐
Et fremtidigt godt fysisk arbejdsmiljø	☐	☐	☐	☐
Et fremtidigt godt psykisk arbejdsmiljø	☐	☐	☐	☐
Et prestigefyldt arbejde	☐	☐	☐	☐
Min uddannelse giver gode muligheder for et arbejde, hvor menneskelig kontakt er vigtig.....	☐	☐	☐	☐
Min uddannelse giver mange muligheder for at læse videre	☐	☐	☐	☐
Min uddannelse giver mulighed for at arbejde mange forskellige steder.....	☐	☐	☐	☐
Uddannelsen giver mulighed for balance mellem arbejde og privatliv	☐	☐	☐	☐
Andet	☐	☐	☐	☐

16. Var du til en samtale på uddannelsesstedet, lige inden du startede på uddannelsen?

- Ja .....
- Nej.....

17. Når du ser tilbage på valget af din nuværende uddannelse, synes du så, at du dengang havde overblik over de uddannelsesmuligheder, der var relevante for dig? (Sæt kun ét kryds)

- Ja, i høj grad .....
- Ja, i nogen grad .....
- Ja, men i ringe grad .....
- Nej, slet ikke.....

18. Synes du, at de studiemæssige krav, der stilles på uddannelsen, er højere end du havde forventet? (Sæt ét kryds i hver linje)

	Ja, i høj grad	Ja, i nogen grad	Ja, i ringe grad	Nej, slet ikke
I undervisningen på skolen	☐	☐	☐	☐
I praktikken uden for skolen	☐	☐	☐	☐

19. Var den uddannelse, du er i gang med, også den uddannelse, du helst ville begynde på?

Ja .....
Nej.....

De følgende spørgsmål drejer sig om dine overvejelser om eventuelt at afbryde din uddannelse

20. Har du på noget tidspunkt overvejet at afbryde din uddannelse?

Ja .....
Nej..... Hvis nej, gå til spm. 23

21. Hvor stor betydning har/havde følgende for dine overvejelser om at afbryde uddannelsen? På en skala fra 1 til 5 (Sæt ét kryds i hver linje)

	Betydningen er/var:					
	In- gen	Lille	Mid- del	Stor	Sær- deles stor	Ved ikke/ir- relevant
	1	2	3	4	5	
Du får/fik ikke nok personlig tilbagemelding fra <i>dine lærere på uddannelsesstedet</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Du får/fik ikke nok personlig tilbagemelding fra <i>dine praktikvejledere på praktikstedet</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Du får/fik ikke nok personlig tilbagemelding fra <i>dine studiekammerater</i>	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Der bliver/blev stillet for store krav til dig med hensyn til lektier og individuelle opgaver.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Der er/var for meget gruppearbejde på uddannelsen.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Der er/var for <i>lidt</i> praktisk indhold i uddannelsen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mangelfuldt udstyr (fx hardware, software, teknisk udstyr) på skolen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Der er/var for få undervisningstimer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Der er/var for mange aflysninger af undervisningstimer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fagkombinationerne på min uddannelse er/var for snævre.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg fandt ud af, hvilken anden uddannelse jeg vil/ville i gang med.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Det faglige niveau på uddannelsen er/var for lavt.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Studiets faglige indhold svarer ikke til det jeg havde forventet.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har mistet interessen for faget/arbejdsområdet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Der er/var for <i>meget</i> praktisk indhold i uddannelsen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Der er/var for <i>lidt</i> teori i uddannelsen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Du var ikke moden nok til at starte på uddannelsen.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Du fandt ud af, at uddannelsen ikke giver nok muligheder for videreuddannelse.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Spørgsmål 21 fortsat...

Hvor stor betydning har/havde følgende for dine overvejelser om at afbryde uddannelsen? På en skala fra 1 til 5 (Sæt ét kryds i hver linje)

	Betydningen er/var:					
	In- gen	Lille	Mid- del	Stor	Sær- deles stor	Ved ikke/ir- rele- vant
	1	2	3	4	5	
Arbejde ved siden af uddannelsen tager/tog for meget tid/energi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Familiemæssige forpligtigelser tager/tog for meget tid/energi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Der er/var for <i>meget</i> teori i uddannelsen.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Du har/havde økonomiske problemer	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Du har/havde psykiske problemer.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Du har/havde andre private problemer.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Du har fundet ud af, at arbejdet som færdiguddannet er for hårdt	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Du oplever/oplevede, at anerkendelsen og respekten for arbejdet som færdiguddannet er for lav	☐	☐	☐	☐	☐	☐

22. Hvor meget taler/talte du med en studievejleder på uddannelsesstedet om dine overvejelser om at afbryde uddannelsen? (Sæt kun ét kryds)

Rigtig meget.....	☐
Noget	☐
Ganske lidt (en enkelt gang)	☐
Nej.....	☐
Ved ikke.....	☐

23. Er du undervejs i uddannelsen dumpet i ét eller flere fag?

Ja	☐
Nej.....	☐

**De følgende spørgsmål drejer sig om undervisningen
dens tilrettelæggelse og indhold**

24. Hvilket udbytte har du af følgende læringsituationer? På en skala fra 1 til 5

(Sæt ét kryds i hver linje)

	Udbyttet er					
	Meget ringe 1	Ringe 2	Middel 3	Stort 4	Meget stort 5	Ved ik- ke/ir- relevant
Holdundervisning.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gruppearbejde	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Projektarbejde.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arbejde i læsegrupper/ studiegrupper	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Selvstændig opgaveskrivning.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Praktik på en arbejdsplads.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Arbejde/øvelser, fx i laborator- ium eller på værksted på uddan- nelsesstedet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ophold i udlandet/studieture.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andre læringsituationer.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skriv hvilke: _____						

**25. Hvordan vurderer du samlet undervisernes pædagogiske og faglige kompeten-
cer i forhold til følgende læringsituationer? (Sæt ét kryds i hver linje)**

	Yderst tilfreds stil- lende	Meget tilfreds stil- lende	Til- freds- stil- lende	Nogen- lunde- tilfreds- stillen- de	Ikke tilfreds stil- lende	Ved ik- ke/ir- relevant
Holdundervisning?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vejledning?.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Opgavevejledning?.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Forberedelse og efterbehandling af praktik?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vejledning i praktikken uden for uddannelsesstedet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

26. Hvordan vurderer du samlet set følgende forhold? (Sæt ét kryds i hver linje)

	Yderst tilfreds stil- lende	Meget tilfreds stil- lende	Til- freds- stil- lende	Nogen- lunde tilfreds stil- lende	Ikke tilfreds stil- lende	Ved ik- ke/ir- rele- vant
Undervisningens indhold	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Undervisningsformerne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Undervisningsniveauet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Din deltagelse i evaluering af undervisningen.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lærernes evne til at forklare svære ting, så man kan forstå dem	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lærernes evne til at gøre stoffet interessant og vedkommende.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lærernes evne til at skabe sam- menhæng mellem den teoretiske viden og fagets praksis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lærernes støtte i svære situatio- ner (studiemæssigt eller person- ligt).....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Din medindflydelse på undervis- ningen.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den daglige information fra sko- len (fx skemaændringer)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Information fra fx studenteror- ganisationer, råd og udvalg.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Din deltagelse i fx fællesråd, ud- valg og råd	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Samarbejdet mellem dig og dine medstuderende	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Muligheden for at få hjælp til noget fagligt fra en medstude- rende.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐

27. Hvor ofte har du brug for hjælp fra dine undervisere uden for den formelle undervisning? (Sæt kun ét kryds)

- Aldrig eller næsten aldrig.....
- Nogle få gange om året .....
- Ca. én gang om måneden .....
- Flere gange om måneden .....
- Flere gange om ugen .....

28. Hvor svært er det at få faglig hjælp fra underviserne? (Sæt kun ét kryds)

- Meget let.....
- Let.....
- Hverken let eller svært.....
- Svært.....
- Meget svært .....
- Ved ikke/irrelevant.....

29. Hvor ofte har du inden for de *seneste to uger* gjort følgende i de undervisningstimer du har deltaget i? (Sæt ét kryds i hver linje)

	Har ikke gjort det	1-2 gange	3-5 gange	Mere end 5 gange
Stillet forståelsesspørgsmål til læreren?	☐	☐	☐	☐
Bedt om uddybning af den problemstilling der blev undervist i?	☐	☐	☐	☐
Indgået i diskussion/dialog med læreren?	☐	☐	☐	☐
Lavet fremlæggelse?	☐	☐	☐	☐

30. Har du været til en eller flere personlige *samtaler* i løbet af uddannelsen om, fx hvordan du synes, det går med dit studie?

- Ja .....
- Nej.....

31. Er du på skolen blevet bedt om at *skrive* om dine planer med uddannelsen, hvordan du synes, det går dig, hvad du gerne vil lære i løbet af uddannelsen eller lignende? (fx portfolio, studieplan, kompetencemål)

- Ja .....
- Nej.....

32. Har du haft/har du en mentor tildelt af uddannelsesstedet? (Sæt kun ét kryds)

- Ja, en underviser .....
- Ja, en ældre studerende .....
- Ja, en person fra en virksomhed .....
- Nej .....

33. Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om din uddannelse?

(Sæt ét kryds i hver linje)

	Meget enig	Enig	Uenig	Meget uenig	Ved ikke/irrelevant
Teoriundervisningen fylder indholdsmæssigt for meget i forhold til det praktiske arbejde.....	☐	☐	☐	☐	☐
Der er dårlig sammenhæng, mellem teorien vi lærer på skolen, og den praksis vi møder uden for skolen	☐	☐	☐	☐	☐
Der er for mange eksamener på uddannelsen...	☐	☐	☐	☐	☐
På uddannelsen har den teoretiske viden højere status end det at lære af det konkrete arbejde	☐	☐	☐	☐	☐
Vore undervisere er gode til at skabe dialog i timerne	☐	☐	☐	☐	☐
De fleste, der udtrykker ønske om personlig tilbagemelding på deres arbejde, får det	☐	☐	☐	☐	☐
Min uddannelse er for teoretisk, i forhold til hvad der er nødvendigt på arbejdsmarkedet	☐	☐	☐	☐	☐
Ny forskning på området inddrages ikke i tilstrækkeligt omfang	☐	☐	☐	☐	☐
Studiet lever op til mine forventninger	☐	☐	☐	☐	☐
Uddannelsen burde lægge mere vægt på at udvikle vore <i>kreative kompetencer</i>	☐	☐	☐	☐	☐
Uddannelsen burde lægge mere vægt på at udvikle vore <i>sociale kompetencer</i>	☐	☐	☐	☐	☐

34. Har du et arbejde ved siden af din uddannelse?

Nej.....

Ja .....

Hvis ja (Sæt ét kryds i hver linje)

Ja   Nej

Er dit arbejde økonomisk nødvendigt?.....

Er dit arbejde relevant for din uddannelse? .....

35. Har du været i praktik på en arbejdsplads?

Nej..... *Gå til spm. 37*

Ja .....

Hvis ja, skriv da i hvor mange uger

Antal uger: _____

36. Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om samspillet mellem teori- undervisningen og praktik på en arbejdsplads? (Sæt ét kryds i hver linje)

	Me- get enig	Enig	Uenig	Me- get uenig	Ved ik- ke/ir- rele- vant
Det er svært at bruge den teoretiske viden i praktikken	☐	☐	☐	☐	☐
Det var nemt for mig at få et passende praktik- sted	☐	☐	☐	☐	☐
Teorien jeg har lært, giver mig mulighed for at reflektere over praksis på en arbejdsplads.....	☐	☐	☐	☐	☐
Mine erfaringer fra min praktik er blevet ind- draget i undervisningen på skolen	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg fik det praktiksted, jeg ønskede mig	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har mest fungeret som vikar på mit praktik- sted	☐	☐	☐	☐	☐
Det bedste ved uddannelsen er at være ude i praktik	☐	☐	☐	☐	☐
Der er opstillet klare mål for min praktik.....	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg fik tilstrækkelig vejledning under min prak- tik.....	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg fik løbende feed back på mit arbejde under praktikken	☐	☐	☐	☐	☐

Spørgsmål 36 fortsat...

Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om samspillet mellem teori- undervisningen og praktik på en arbejdsplads? (Sæt ét kryds i hver linje)

	Me- get enig	Enig	Uenig	Me- get uenig	Ved ik- ke/ir- rele- vant
Jeg har kunnet bruge min viden og erfaringer fra praktikken i den teoretiske undervisning	☐	☐	☐	☐	☐
Min vejleder i praktikken havde for lidt kendskab til det teoretiske indhold i min uddannelse	☐	☐	☐	☐	☐
Min praktikvejleder havde en klar opfattelse af, hvad han/hun skulle gøre i forhold til mig som studerende	☐	☐	☐	☐	☐
Min praktikvejleder bidrog til at skabe sammenhæng mellem teori og praksis	☐	☐	☐	☐	☐
Min praktikvejleder bidrog i tilrettelæggelsen af forløb, der fremmede læring og refleksion	☐	☐	☐	☐	☐

37. Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om den afsluttende opgave/bacheloropgaven? (Sæt ét kryds i hver linje)

	Me- get enig	Enig	Uenig	Me- get uenig	Ved ik- ke/ir- rele- vant
Jeg glæder mig til at skrive den afsluttende opgave/bacheloropgaven	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg er nervøs for, at jeg ikke er dygtig nok teoretisk til at kunne skrive en god afsluttende opgave/bacheloropgaven	☐	☐	☐	☐	☐
Den afsluttende opgave/bacheloropgaven bør dreje sig om en konkret problemstilling på en arbejdsplads	☐	☐	☐	☐	☐

38. Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om dine undervisere?

(Sæt ét kryds i hver linje)

	Me- get enig	Enig	Uenig	Me- get uenig	Ved ik- ke/ir- rele- vant
Det er vigtigt, at underviserne på skolen har erfaring fra praksis og trækker den ind i deres undervisning.....	☐	☐	☐	☐	☐
Det er vigtigt, at de fleste af underviserne på skolen selv er uddannet inden for uddannelsens fagområde	☐	☐	☐	☐	☐
Det er vigtigt, at der er undervisere på skolen med anden uddannelse, fx med erfaring fra forskning og udviklingsprojekter inden for fagområdet	☐	☐	☐	☐	☐
Der er behov for, at undervisere og studerende bliver bedre til at afstemme deres forventninger til hinanden.....	☐	☐	☐	☐	☐

De følgende spørgsmål drejer sig om studiemiljøet, det sociale miljø og studievejledningen

39. Vurderer du, at du er en del af et fællesskab på studiet? *(Sæt kun ét kryds)*

- Ja, i høj grad .....
- Ja, i nogen grad .....
- Ja, men i ringe grad .....
- Nej .....

Hvis nej, skyldes det da, *(Sæt ét kryds i hver linje)*

	Ja	Nej	Ved ikke/irrelevant
... at miljøet er præget af kliker?.....	☐	☐	☐
... at de andre er meget yngre end dig selv?	☐	☐	☐
... at de andre er meget ældre end dig selv?	☐	☐	☐
... at du valgte at stå udenfor?	☐	☐	☐
... at du ikke har tid til at deltage i sociale arrangementer?	☐	☐	☐
... at du har langt til skolen?	☐	☐	☐
... at der ikke er noget <i>fagligt</i> fællesskab på studiet?.....	☐	☐	☐
... at der ikke er noget <i>socialt</i> fællesskab på studiet?	☐	☐	☐
... at der mangler rum til gruppearbejde?	☐	☐	☐
... personlige problemer, der gør det svært at indgå i et fællesskab?	☐	☐	☐

40. Hvordan føler du, at du klarer dig i din dagligdag?

(Sæt kun ét kryds)

- Virkelig godt .....
- Godt .....
- Hverken godt eller dårligt .....
- Dårligt .....
- Virkelig dårligt .....
- Ved ikke .....

41. Søger du, eller har du søgt professionel hjælp (fx psykolog, studenterrådgivning, psykiater) til personlige problemer under uddannelsen? (Sæt kun ét kryds)

- Nej.....
- Ja, flere gange.....
- Ja, en enkelt gang.....

Hvis ja, hvor tilfredsstillende har hjælpen været? (Sæt kun ét kryds)

- Yderst tilfredsstillende.....
- Meget tilfredsstillende.....
- Tilfredsstillende.....
- Nogenlunde tilfredsstillende.....
- Ikke tilfredsstillende.....
- Ved ikke.....

42. Bruger du studievejledningen på din uddannelsesinstitution?

- Ja.....
- Nej..... Gå til spm. 45

43. Hvad bruger du studievejledningen til? (Sæt gerne flere kryds)

- Praktiske ting i forbindelse med studiet (fx SU, studieordning, praktikforløb).....
- Faglige ting i forbindelse med studiet (fx opgaver, eksamenskrav, eksaminer).....
- Personlige ting (fx stress, manglende mening med studiet, tvivl om at fortsætte)..
- Problemer med medstuderende (fx i gruppearbejdet).....
- Andet.....
- Skriv hvad:.....

44. Hvordan vurderer du studievejledningen? (Sæt kun ét kryds)

- Meget tilfredsstillende.....
- Tilfredsstillende.....
- Nogenlunde tilfredsstillende.....
- Ikke tilfredsstillende.....

45. Hvordan vurderer du samlet set følgende? (Sæt ét kryds i hver linje)

	Yderst tilfredsstillende	Meget tilfredsstillende	Tilfredsstillende	Nogenlunde tilfredsstillende	Ikke tilfredsstillende
Den sociale kontakt med en eller flere af dine medstuderende	☐	☐	☐	☐	☐
De sociale aktiviteter på studiet (fx fester, café, årlige arrangementer: jule- og sommerfest).....	☐	☐	☐	☐	☐
Din egen indsats i forhold til de sociale aktiviteter.....	☐	☐	☐	☐	☐

46. Tænk på det sidste halve år. Hvor ofte har du: (Sæt ét kryds i hver linje)

	Sjældent eller aldrig	Cirka hver måned	Cirka hver uge	Mere end én gang om ugen	Næsten dagligt	Ved ikke
haft hovedpine.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
haft mavepine	☐	☐	☐	☐	☐	☐
haft ondt i ryggen.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
været ked af det.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
været irriteret eller i dårligt humør.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
været nervøs	☐	☐	☐	☐	☐	☐
haft svært ved at falde i søvn.....	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lidt af svimmelhed	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Du er velkommen til nedenfor at skrive dine eventuelle bemærkninger. Du er også velkommen til at sende dem på disse e-mail-adresser:

Anne Katrine Kamstrup
e-mail akk@akf.dk

Søren Haselmann
e-mail shm@akf.dk

Tak for hjælpen!

Studerendes vurdering af teori og praksis på professionsbacheloruddannelserne

Professionsbacheloruddannelserne rummer ca. en tredjedel af alle studerende på de videregående uddannelser. At mindske frafaldet på disse er derfor centralt for realiseringen af den danske regerings målsætning om, at halvdelen af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse. Blandt andet ved at skabe bedre sammenhæng mellem teori og praksis set med de studerendes øjne, forventes det, at flere vil gennemføre uddannelsen. Gode resultater ser ud til at nås, hvor der i undervisningsmiljøet sættes ind på flere fronter på samme tid, og hvor indsatsen er indlejret i kulturen som helhed på uddannelsesinstitutionen.